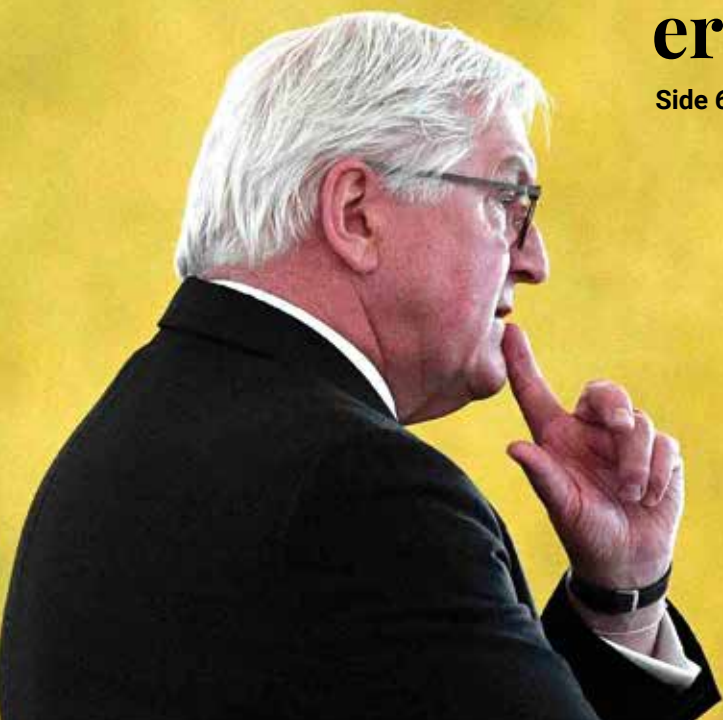

Tysklands forbundspræsident

Frank-Walter Steinmeier

“Det dansk-tyske forhold
er fremragende

Side 6

Hvad holder du mest
af ved Tyskland/
Danmark?

Side 28

Min tyske klassiker:
Trolddomsbyrget

Side 38

Mindretal har øget
dansk-tysk betydning

Side 40

GRÆNSEFORENINGEN
for en åben danskhed

INDHOLD

Foto: Babiradpicture/Michael Timm/Famous/Ritzau Scanpix

**Stort interview
med Tysklands
forbundspræsident** **6**

Foto: Everett Collection/Shutterstock/Ritzau Scanpix

**Min tyske
klassiker:
Thomas Mann** **38**

Foto: Christian Jørgensen

**Ambassadøren:
“Tyskland er
Danmarks bedste
ven i Europa”** **18**

<p>5 Leder
Af Jens Andresen</p> <p>6 “Det dansk-tyske forhold er fremragende”
Eksklusivt interview med Tysklands forbundspræsident Frank-Walter Steinmeier</p> <p>14 Hvad holder du mest af ved Tyskland?
Uffe Ellemann-Jensen, Lykke Friis, Sissel-Jo Gazan, Flemming Povlsen og Knud Romer og svarer</p> | <p>18 “Tyskland er Danmarks bedste ven i Europa”
Interview med ambassadør Friis Arne Petersen, Berlin</p> <p>24 “Hvad holder du mest af ved Danmark?”
Detlev Rønger, Rajah Scheepers, Philipp Schröder, Andreas Rödter, og Simone Lange svarer</p> <p>28 “Kun den, der kender fortiden, kan skabe fremtiden”
Interview med Slesvig-Holstens ministerpræsident Daniel Günther</p> | <p>35 “Vi har mere til fælles, end man skulle tro”
Interview med danske Cecilie W. Christensen og tyske Peer S. Paulsen</p> <p>38 Min tyske klassiker: Trolddomsbjerget
Af Morten Dyssel</p> <p>40 Mindretal har øget betydning for det dansk-tyske forhold
Af Jørgen Kühl</p> |
|---|---|---|

“Vi har mere til fælles end man skulle tro

35

Hvad holder du mest af ved Tyskland/ Danmark?

10 kendte svarer

14/24

44 Et stormfuldt forhold gennem 100 år

Af Karl Christian Lammers

47 Kommentar

Af Knud-Erik Therkelsen

48 Dansk-tysk kærlighed ved første blik

49 Det sker i lokalforeningerne

52 Goethe er symbolet på tysk sprog og kultur

Af Anna-Lise Bjerager
ansv. redaktør

Kære læser

Velkommen til magasinet Grænsen om det dansk-tyske kulturelle venskabsår 2020. Der er tale om et særnummer af magasinet Grænsen, der leveres til Grænseforeningens medlemmer seks gange om året. Læsere af JyskeVestkysten modtager særnummeret som et indstik i avisen.

- Læs bl.a. eksklusivt interview med Tysklands forbundspræsident **Frank-Walter Steinmeier** om det dansk-tyske forhold, som han kalder “fremragende”. Læs også interview med Slesvig-Holstens ministerpræsident **Daniel Günther** og ambassadør **Friis Arne Petersen**, Berlin, om deres vurdering af det dansk-tyske forhold.
- Også på det personlige plan opstår der venskab på tværs af den dansk-tyske grænse. Læs om tyskfødte **Herbert Silz** og danskfødte **Inge Schou Larsen**, der mødte hinanden på en sommerlejr i Harzen i 1955 og har holdt sammen lige siden.
- Mød også **Uffe Ellemann-Jensen**, **Sissel-Jo Gazan**, **Ditlev Rüniger**, **Simone Lange** og en række andre kendte danskere og tyskere, der giver deres kontante bud på, hvad de hver især holder mest af ved nabolandet – og mindst af.
- Få det historiske overblik over det dansk-tyske forhold gennem de seneste 100 år i essay af historiker **Karl Christian Lammers** og historiker **Jørgen Kühls** vurdering af mindretallenes betydning for det dansk-tyske forhold.
- Sidst, men ikke mindst: Lad dig inspirere til at læse tysk litteratur af **Morten Dyssel**, der skriver om **Thomas Manns** værk ‘Trolddomsbjerget’, og læs om, hvorfor **Johan Wolfgang von Goethe** har lagt navn til Goethe-Instituttet, der står bag det dansk-tyske venskabsår i Danmark. Overblikket over de mange kulturarrangementer i både Danmark og Tyskland i anledning af dansk-tysk venskabsår kan du finde på www.ddkultur2020.dk.

God læselyst!

Vil du være med til at fejre 100-året for Genforeningen og dansk-tysk venskabsår?

Så bliv gratis medlem af Grænseforeningen i et halvt år og støt arbejdet for det danske mindretal i Sydslesvig og det dansk-tyske grænseland

Som medlem af Grænseforeningen modtager du Grænsen, magasinet om mindretal, sprog og kultur, 6 gange årligt

Modtag 3 numre gratis

Bliv medlem på www.graenseforeningen.dk eller ring 3311 3063

GRÆNSEFORENINGEN
for en åben danskhed

Tilbuddet udløber den 15. juni 2021. Medlemskabet er uforpligtende og ophører automatisk efter et halvt år.

Tillid og respekt bør præge det dansk-tyske forhold

Af Jens Andresen
Formand for Grænseforeningen

København-Bonn-erklæringerne fra 1955 har skabt den nødvendige tillid, fastslår forbundspræsident Frank-Walter Steinmeier i et interview her i magasinet Grænsen i anledning af det dansk-tyske kulturelle venskabsår 2020. Forbundspræsidentens ord er et svar på spørgsmålet: Hvilken rolle har mindretallene i den dansk-tyske grænseregion i dag?

Og det er rette ord. For det drejer sig i høj grad om tillid, da sandt venskab udspringer af dette begreb.

Samarbejde på en lang række områder internationalt og direkte hen over den

Mette Bock var en af initiativtagerne til, og som nu bliver markeret samtidig med genforeningsjubilæet.

Markeringen af det dansk-tyske venskabsår er netop også et udtryk for respekt for, at Danmark og Tyskland kan se forskelligt på vores fælles historie, og at vi fint kan acceptere, at der er nogle, der gerne vil fejre, mens andre vil nøjes med at markere.

Det dansk-tyske venskabsår er en klar understregning af, at der gennem de seneste 100 år er sket så mange forandringer i det dansk-tyske forhold, at vi nu med glæde kan bruge betegnelsen venskab. Der er tale om tillid og respekt mellem vore to lande, ligesom der findes mange gode forbindelser på det personlige plan mellem danskere og tyskere.

Mindretalspolitik er fredspolitik, lyder det også fra den tyske forbundspræsident, og det er sandt: Mindretallets medlemmer i grænselandet nyder som loyale samfundsborgere de samme rettigheder som flertalsbefolkningen og har samtidig retten til frit at dyrke deres egen kultur og sprog. Denne udvikling var ikke til at forudsige efter Første Verdenskrig. Men i dag må vi konstatere, at fredspolitikken er lykkedes i grænselandet.

Markeringen af dansk-tysk venskabsår understreger betydningen af gensidig respekt og tillid mellem danskere og tyskere, så denne positive udvikling kan fortsætte.

“

Markeringen af det dansk-tyske venskabsår er netop også et udtryk for respekt

dansk-tyske grænse, fælles handelsinteresser og en fælles opfattelse af de væsentligste retsstatsbegreber samt hyppige udvekslinger af kultur mellem de to lande er baggrunden for markeringen af dansk-tysk venskabsår, som daværende kulturminister

*Frank-Walter Steinmeier
fotograferet i Schloss
Bellevue, Berlin –
forbundspræsidentens
residens.*

Forbundspræsident Frank-Walter Steinmeier:

“Det dansk-tyske forhold er fremragende

Af Merlin Christophersen og Anna-Lise Bjerager

EKSKLUSIVT INTERVIEW Den dansk-tyske grænseregion og mindretallene på begge sider af grænsen spiller en nøglerolle for det dansk-tyske forhold. Men Tyskland har ikke altid været en god nabo for Danmark, og vi skal passe på med en ensartet udlægning af vores fælles historie. Sådan lyder det fra den tyske forbundspræsident Frank-Walter Steinmeier i dette eksklusive interview med magasinet Grænsen i anledning af det dansk-tyske kulturelle venskabsår 2020

Den tyske forbundspræsident Frank-Walter Steinmeier skulle have stået på Dybbøl Banke den 11. juli sammen med H.M. Dronningen. Der skulle have været festet: For 100-året for Genforeningen, for 100-året for den dansk-tyske grænse og for det dansk-tyske kulturelle venskabsår 2020. Men selv om festen, hvor de to statsoverhoveder skulle have været hædersgæster, blev aflyst på grund af coronapandemien, er det dansk-tyske forhold værd at fejre. Det har – omend på en dyster historisk baggrund – nemlig aldrig været bedre.

Sådan siger den tyske forbundspræsident Frank-Walter Steinmeier i dette eksklusive interview med magasinet Grænsen. Det er det første interview, som forbundspræsidenten giver til et dansk medie efter sin tiltræden i 2017. Anledningen er det

dansk-tyske kulturelle venskabsår, som blev lanceret 8. november 2019 af den tyske udenrigsminister Heiko Maas (SPD) og den danske udenrigsminister Jeppe Kofod (S) i København i forbindelse med åbningen af udstillingen 'Tyskland' på Nationalmuseet med H.M. Dronningens deltagelse.

Forbundspræsident Frank-Walter Steinmeier kalder i interviewet det dansk-tyske forhold "fremragende". Ikke mindst takket

være den dansk-tyske grænseregion og mindretallene på begge sider af grænsen. Samtidig advarer han imod en "ensartet udlægning af vores fælles historie" og udtrykker et håb om, at europæerne vil være mere bevidste om værdien af Europa og åbne grænser efter coronapandemien.

Hr. Forbundspræsident. Tak for at De stiller op til interview om det dansk-tyske kulturelle venskabsår 2020 med magasinet Grænsen. Hvordan vurderer De det dansk-tyske forhold i dag, og hvilke forventninger har De til venskabsåret?

"Danmark fejrer i år 100-året for Genforeningen. Sønderjyderne 'kom hjem', som man siger hos jer. 1920 hører til de historiske milepæle i jeres land. Dengang drejede det sig – helt bogstaveligt – om at afgrænse sig fra hinanden. Siden dengang er vi kommet meget langt: I år fejrer vi vores dansk-tyske venskabsår. Men bag os ligger en vej, der ikke altid har været let. Det bliver også tydeliggjort af et andet jubilæum i år: Den 4. maj fejrede I Danmarks befrielse fra de tyske besættelsestropper i 1945. På denne dag blev det ubetinget mørkeste kapitel i vores fælles historie afsluttet. Tyskland har altså ikke altid været en god nabo for Danmark – tværtimod."

"Men i dag er det dansk-tyske forhold fremragende. Vi er gode naboer og tætte partnere i Europa. Mange tyskere og danskere er venner med hinanden. Og vi har oplevet det som en stor ære og et tegn på vores fælles samhørighed, at H.M. dronning Margrethe personligt åbnede den store tysklandsudstilling på Nationalmuseet i København. Det er vi meget taknemmelige for. Særligt glæder det mig, at denne udstilling var en af de mest succesfulde udstillinger på Nationalmuseet. Det viser, hvor stor interesse den danske befolkning har for Tyskland. Og selvom mange flotte arrangementer og projekter i forbindelse med venskabsåret ikke har kunnet gennemføres på grund af corona, er jeg sikker på, at der ud af dette år vil opstå nye impulser for det dansk-tyske kultursamarbejde. Og dele af programmet udsætter vi måske bare til det 101. jubilæumsår." ➡➡

Foto: Bundesregierung/Stefan Kugler

Frank-Walter Steinmeier

Frank-Walter Steinmeier, 64 år, forbundspræsident i Tyskland siden februar 2017, tidligere vicekansler og udenrigsminister for Sozialdemokratische Partei Deutschlands, (SPD). Uddannet i statskundskab og jura. Har skrevet en række bøger, bl.a. 'Europa ist die Lösung. Churchills Vermächtnis' og 'Es lebe unsere Demokratie! Der 9. November 1918 und die deutsche Freheitsgeschichte'. Gift med dommer Elke Büdenbender. Parret har en datter.

Foto: Bundesregierung/Guido Bergmann

"Vi har oplevet det som en stor ære og et tegn på vores fælles samhørighed, at H.M. dronning Margrethe personligt åbnede den store tysklandsudstilling på Nationalmuseet i København (i november 2019, red.). Det er vi meget taknemmelige for", siger Frank-Walter Steinmeier, der her er fotograferet i Literaturarchiv Marbach på Schloss Bellevue, forbundspræsidentens residens, ved åbningen af udstillingen 'Hölderlin, Celan und die Sprachen der Poesie' i maj 2020.

“

Når den dansksindede sønderjyde glædede sig over at blive genforenet med Danmark er det fuldt ud forståeligt

Det dansk-tyske forhold er i dag præget af et tæt kulturelt og økonomisk samarbejde. Begge lande er medlemmer af bl.a. EU og NATO, og vi deler en 67 kilometer lang landegrænse, som i år kan fejre 100-års jubilæum. Hvad mener De om den dansk-tyske grænse, som i de senere år har været præget af grænsekontrol og opførelse af vildsvinehegn fra dansk side, og senest har været lukket i tre måneder på grund af coronapandemien, inden den igen blev åbnet den 15. juni?

“Den dansk-tyske grænse, som vi kender den i dag, er et resultat af Første Verdenskrig, det 20. århundredes ‘urkatastrofe’. I Versailles-traktaten havde de sejrende lande afgjort, at “grænsen mellem Tyskland og Danmark skal fastsættes i overensstemmelse med befolkningens ønske”. Selvfølgelig var ikke alle glade for resultatet af folkeafstemningerne, som efter en del politisk tovtrækkeri blev gennemført i 1920. Gennem grænsedragningen opstod mindretallene på begge sider af grænsen, som måtte finde sig til rette med de nye politiske realiteter. Herefter fulgte år med vedvarende diskussion om grænsen. Alligevel er grænsen sidenhen ikke blevet ændret. Tværtimod: Siden afslutningen af Anden Verdenskrig adskiller grænsen os mindre fra år til år. Det, at vi kan bevæge os frit hen over de indre grænser i Europa, er en af de store landvindinger af den europæiske forening. Denne frihed er det, der udgør vores Europa, og det bliver især i grænseregionerne hver dag udlevet med den største selvfølgelighed. Men da coronapandemien

brød ud, ophørte dette fra den ene dag til den anden, også i det dansk-tyske grænseland. For mange har det ført til uvante indskrænkninger og personlige udfordringer, for eksempel når mennesker med tætte relationer til hinanden ikke længere kunne besøge hinanden. Pludselig blev det mærkbart, hvad en grænse også kan betyde: Afgrænsning og adskillelse. Jeg håber derfor, at vi efter coronapandemien vil være mere bevidste om værdien af denne åbne grænse og om værdien af Europa, end vi måske var det før. For der er måske en del ting i Europa, som vi tager for meget for givet”.

I Danmark taler man om ‘Genforeningen’. I Slesvig-Holsten og i resten af Tyskland taler man traditionelt om ‘adskillelse’ eller ‘Slesvigs deling’. Hvordan skal man efter Deres opfattelse forholde sig til disse historiske forskelle, der er opstået som følge af krigene i 1848-1850 og 1864 samt Første og Anden Verdenskrig?

“Ordvalget tydeliggør, hvor forskellige perspektiverne var på det, der skete i 1920. Når den dansksindede sønderjyde glædede sig over at blive genforenet med Danmark, er det fuldt ud forståeligt. Samtidig er det lige så forståeligt, at den dansksindede sydslesviger må have oplevet det som en smertelig deling. Det ene har samme berettigelse som det andet. Og tilsvarende forholder det sig for de tysksindede nordslesvigere. Derfor kan og må vores bestræbelser ikke gå ud på at nå frem til en ensartet udlægning af vores fælles historie. Det er mangfoldigheden, der udgør historien. Hver enkelt historie bør blive fortalt og hørt. Kun på den måde kan vi nå frem til en dybere forståelse for hinanden. Også i denne sammenhæng udgør 2020 en fremragende anledning. Uanset de forskellige historiske perspektiver kan vi sikkert blive enige om, at vi efter Anden Verdenskrig sammen har opnået uendeligt meget, som vi kan være stolte af, og som gavner menneskene i begge vore lande. Det gælder både for vores fælles grænseland og for det dansk-tyske forhold generelt.”

Den dansk-tyske grænseregion bliver ofte fremhævet som et godt eksempel på det gode

dansk-tyske forhold. Da De i oktober 2017 besøgte Slesvig-Holsten efter at være tiltrådt som forbundspræsident, holdt De en tale, hvori de fremhævede Slesvig-Holsten som en delstat, der har formået at usynliggøre grænsen til nabolandet Danmark. Hvilken rolle spiller den dansk-tyske grænseregion i dag for forholdet mellem Tyskland og Danmark?

“Det dansk-tyske grænselands historie vidner om, hvordan overophedet nationalisme kan føre til krig og deling. Men historien vidner også om, hvordan modsætninger igen kan blive til fællesskab, og fjendtlighed igen kan blive til venskab. På den måde har den dansk-tyske grænseregion altid spillet en nøglerolle for det dansk-tyske forhold og gør det stadig. Her foregår det meget livlige dansk-tyske naboskab i hverdagen. Mennesker bor på den ene side af grænsen og arbejder med den største selvfølghed på den anden side. Man taler og forstår de andres sprog. Mindretallene nord og syd for grænsen er hjemme i den tyske såvel som den danske kultur og bygger bro mellem vore to lande.”

I Deres tale i 2017 sagde De også: “Mindretalspolitik er nemlig også fredspolitik og fremfor alt vellykket europapolitik”. Hvordan ser De mindretallenes rolle i den dansk-tyske grænseregion og i Europa i dag?

“For mange i Europa er det dansk-tyske grænseland i dag et forbillede og det med rette. I de fleste andre grænseregioner i Europa blev der efter Første Verdenskrig skabt områder præget af etnisk homogenitet, og dette førte ofte til stor lidelse for befolkningerne. Danmark og Tyskland gik heldigvis en anden vej.”

“Udgangspunktet for denne succeshistorie er København-Bonn-erklæringerne fra 1955 om det danske og det tyske mindretals rettigheder. Disse erklæring har skabt den nødvendige tillid. På dette grundlag blev mindretallene set som en berigelse for det respektive andet land. Det førte til, at mindretallene kunne udvikle sig, og at mindretallenes indbyrdes forhold løbende blev bedre. ‘Fra mod hinanden, til med

hinanden, til for hinanden’ – det er det princip, som mindretallene gerne udtaler, og det med selvbevidsthed. Erklæringerne endte dog med at få indflydelse langt ud over mindretallene selv, idet de også banede vejen for en dyb forståelse mellem tyskere og danskere i almindelighed. Der findes ikke et bedre eksempel på, hvordan meget vellykket mindretalspolitik også samtidig er vellykket freds- og europapolitik. Derfor var jeg allerede som udenrigsminister meget optaget af dette tema. Jeg husker stadig med glæde tilbage på festlighederne i anledning af 60-års jubilæet for København-Bonn-erklæringerne i 2015, som jeg var med til at fejre i Berlin sammen med min daværende danske udenrigsministerkollega Martin Lidegaard (R). I dette forår har Tyskland og Danmark i fællesskab ansøgt UNESCO om at få den dansk-tyske mindretalsmodel anerkendt som immateriel kulturarv. Den fælles ansøgning er i sig selv et smukt symbol. Hvis det lykkes, vil det være en vidunderlig anerkendelse af alle dem, der gennem årene og årtierne har engageret sig for at fylde København-Bonn-erklæringerne med liv.” ➡➡

Foto: Wikimedia Commons

Schloss Bellevue

Schloss Bellevue i Berlin-Tiergarten blev opført i 1785 til prins Ferdinand af Preussen. Den senbarokke bygning, der udbrændte under Anden Verdenskrig, blev genopført i 1954-57 og har siden 1994 været residens for den tyske forbundspræsident.

"Som europæere må vi være stærke, hvis vi skal kunne forsvare vores værdier som frihed, retsstat og frisind og stå inde for dem i verden", siger Frank-Walter Steinmeier, der her er fotograferet foran maleriet 'Goethe' af Christoph Heinrich Kolbe i Bundeskunsthalle, Berlin, i maj 2019.

Europa er under forandring i disse år: Storbritannien har forladt EU, højre- og venstrenationalistiske strømninger dukker op i flere europæiske lande, også i Tyskland. Samtidig har tiltagene mod corona svækket den europæiske økonomi. Tyskland overtog formandskabet for EU's ministerråd den 1. juli: Hvordan ser De Europas fremtid?

"Coronakrisen er en svær prøvelse ikke kun for medlemslandene, men også for Den Europæiske Union som helhed. De første reaktioner på pandemien var meget præget af, at landene handlede på nationalt plan. Men jeg mærker også, hvordan vi hver dag får en bedre forståelse af, at vi kun kan komme gennem krisen på en god måde, hvis vores naboer og partnere i EU også kommer godt ud af krisen. Jeg tror ikke, der findes en anden region i verden, hvor stater i samme udstrækning er solidariske med hinanden, som vi er det i Europa. Derfor er jeg optimistisk: I denne krise ligger også en chance. Og Tyskland vil under sit formandskab gøre alt for at udnytte denne chance."

"Samtidig iagttager vi, at Europa i dag står alene i verden med sin model for ligeberettiget samarbejde mellem stater. Det drejer sig altså også om Europas selvhævdelse i verden og om erkendelsen af, at vi kun er stærke i fællesskab. Og som europæere må vi være stærke, hvis vi vil forsvare vores værdier som frihed, retsstat og frisind og stå inde for dem i verden."

Tyskland bør påtage sig større ansvar. Sådan sagde De i en tale ved Sikkerhedskonferencen i München i februar, før coronapandemien satte Europa i undtagelsestilstand. Kan De mere konkret forklare inden for hvilke områder, Tyskland bør påtage sig et større ansvar?

"I min tale i München sagde jeg: 'Dette forenede Europa vil kun overleve, hvis vi opfatter det som det mest konkrete sted for tysk ansvar'. Det betyder: Tyskland må investere mere i Europas sammenhold og styrke. Ikke som velgørenhed over for andre, men ud fra fuldt forståelig egeninteresse. Det glæder mig derfor, at den tyske forbundsregering sammen med Frankrig har søsat et initiativ i EU, som kan danne grundlag for et fælles europæisk svar på den aktuelle krise. Et svar, der er træffende i forhold til krisens omfang (fælles genopretningsfond og større budget i EU, red.)."

"Som europæere bærer vi også et ansvar over for de fattigere og svagere lande i verden. Under coronapandemien har Tyskland engageret sig i at danne en global alliance for udvikling og fair fordeling af vacciner. Det er for mig et konkret udtryk for dette ansvar. Sammen med EU-Kommissionen og mange andre stater markerer vi på denne måde, at vi også i en verden efter corona satser på samarbejde og fælles løsninger. Der bliver nemlig ikke tænkt på alle, når enhver først tænker på sig selv. Også det står Tyskland inde for."

De er født i Lippe og bor i dag sammen med Deres hustru i Berlin-Dahlem og arbejder i Schloss Bellevue i nærheden af Den Tyske Forbunds-dag. De befinder Dem ikke just i nærheden af Danmark. Planlægger De et besøg i Danmark i anledning af det dansk-tyske venskabsår?

"Berlin er i det mindste væsentlig tættere på Danmark end Bonn, vores tidligere hovedstad. I min tid som udenrigsminister har jeg besøgt Danmark af flere omgange. Samarbejdet med mine danske kollegaer har altid været tæt og også venskabeligt. Og jeg håber selvfølgelig, at jeg meget snart kan indhente min planlagte rejse til Danmark som forbundspræsident. Og jeg håber også, at dronning Margrethe vil indhente sit statsbesøg i Tyskland." 🇩🇪

Dette interview er blevet til på baggrund af skriftlige spørgsmål og svar fra forbundspræsident Frank-Walter Steinmeier. Interviewet er oversat fra tysk. Læs den tyske version på www.graenseforeningen.dk/graensen.

Hvad holder du mest af ved Tyskland?

Fortalt til Anna-Lise Bjerager, Merlin Christophersen og Alexander Leicht Rygaard

Magasinet Grænsen har spurgt fem kendte danskere om, hvad de holder mest af ved Tyskland

“

Uffe Ellemann-Jensen: Ordentlighed er en tysk dyd

Det, jeg holder mest og mindst af på samme tid ved Tyskland, er ordentlighed. Jeg har i min tid som udenrigsminister lært nogle tyskere at kende, som har givet mig stor respekt for den måde, det tyske demokrati fungerer på. En af dem var Hans-Dietrich Genscher (1927-2016), der var tysk udenrigsminister (tilhørte det liberale parti FDP, red.), og som jeg satte umådelig stor pris på som kollega og ven. Vi mødtes ved Timmendorfer Strand ved Østersøen, hans foretrukne sommerresidens, med vores hustruer en gang om året. Hans-Dietrich Genscher var et sindbillede på ordentlig omgang med den lille nabo mod nord. Den tyske ordentlighed

Uffe Ellemann-Jensen (V) var udenrigsminister 1982-1993.

har dog også en bagside, når alt bliver for reguleret og bureaukratisk. Det har jeg også oplevet. Men overordnet er Tyskland en forbilledlig nabo. Vi ser det aktuelt, hvor Tyskland går forrest, når det gælder den økonomiske genrejsning af Europa. Tyskland tænker stort og tager ikke smålige hensyn til, om nogen kommer til at betale lidt mere eller mindre. Det kan Danmark lære af. I 1920 fik vi en ny dansk-tysk grænse, og det tog noget tid på begge sider af grænsen at finde ud af, hvordan man skulle håndtere det. Men det lykkedes. Og gudskelov at vi ikke forsøgte at få ændret grænsen efter Anden Verdenskrig. Vi skal prise os lykkelige over at have en nabo, som vi har fået opbygget et overordentligt godt naboskab til.

Foto: Wikimedia Commons

*Lykke Friis er direktør for
Tænk tanken Europa.*

“

Lykke Friis: Tyskland tager ansvar

Jeg tror, det må være Tysklands vilje til at tage ansvar for os alle sammen. Det må være læren efter covid-19-krisen indtil videre: At Tyskland stillede sig op på broen og tænkte ud over nationale grænser. De uddelte respiratorer til andre lande og hentede svært syge coronapatienter fra Italien til Tyskland og meget mere. Det er ekstremt god timing, at det nu er Tyskland, det stærkeste land i Europa, når vi taler udsyn og økonomi, der har overtaget formandskabet i EU-Rådet og skal lede Europa videre. For sagen er jo, at Europa står i den største krise siden Anden Verdenskrig, og at vi er meget alene i verden: USA har trukket sig tilbage, Kina kan man ikke læne sig op ad. Derfor kræves der også mere radikale ændringer, end man har set før. Jeg bliver også nødt til at nævne Tysklands bjerge og søer som noget, jeg holder meget af. Tyskland er et fantastisk rejseland. Og jeg må nævne litteraturen. Min mor var tysk, og jeg lærte tidligt at holde af at læse på tysk. Jeg husker, hvordan jeg som teenager lå under dynen med lommelygten og læste 'Die Buddenbrooks' af Thomas Mann. Hvad, jeg holder mindst af ved Tyskland, er den bureaukratiske måde, man tilgår tingene på. Og så er det helt grotesk, at man ikke har bedre styr på digitaliseringen. Da jeg var avis-korrespondent, deltog jeg i en partikongres i Bayern. Tilmeldingen skulle ske pr. telefaks, og på kongressen var der ikke internet. ➡

Forfatter Sissel-Jo Gazan, der bor og arbejder i Berlin, udgiver sin næste roman 'Hvide blomster' 6. oktober på Politikens Forlag.

Sissel-Jo Gazan: U2 i Berlin har urban puls

Jeg har boet i Berlin med mine tre børn i snart 15 år, og det er vigtigt at sige, at det er Berlin, jeg kender og kan udtale mig om og ikke i lige så høj grad resten af Tyskland. Hvis jeg i begyndelsen blev i tvivl, om jeg skulle rejse hjem til Aarhus igen, tog jeg U-Bahn U2 (undergrundsbanen), der forbinder Berlin fra øst til vest. U2 vil jeg fremhæve som et sted, jeg holder af i Berlin. Der er altid nogen, der spiller instrumenter og i det hele taget en urban puls, som er megafed, og som ikke findes derhjemme. I dag er jeg 45 år og et andet sted i livet. I dag vil jeg nok mere fremhæve legepladserne, hvor jeg er kommet med børnene, og den stemning, der kan være af, at man hjælper hinanden. Hvis der er gået et bræt af gyngen, er der altid en mor eller far, der tager sin værktøjskasse med og fikser det. Det ville aldrig ske i Danmark. Da jeg kom til Berlin i 2005, var der en følelse af vildskab og kreativitet; måske fordi det var årene efter Murens Fald. Selv om jeg var enlig mor og endnu ikke havde haft mit kunstneriske gennembrud med 'Dinosaurens Fjer', var der plads til, at jeg kunne fortælle en ny historie om mig selv. En dag flytter jeg helt sikkert hjem til Aarhus igen. Ikke mindst fordi jeg savner mit søsterhood derhjemme. I Tyskland taler man ikke om private ting og viser nødigt sin sårbarhed, og derfor har det været svært for mig at få veninder her. I dag minder de fleste større byer i Europa om hinanden, også Berlin og Aarhus. Husene er blevet renoveret i indre by, og de små listige knejper har ikke råd til huslejen. I stedet er det dyre design- og smykkebutikker, der rykker ind i ejendommene, og alt bliver så poleret og tjekket. Det er jeg slet ikke vild med.

“

Flemming Povlsen: Tyskland er bare fantastisk

Tyskland er bare et fantastisk land. Særligt naturen, sproget og mentaliteten. Jeg boede to år i Köln fra 1987 til 1989 og fem år i Dortmund fra 1990 til 1995. Begge steder boede jeg midt i byen og mødte en stor venlighed og hjælpsomhed. Jeg var så privilegeret at få lov til at spille i den tyske Bundesliga gennem de i alt syv år og anser også i dag mig selv som ambassadør for Tyskland. Det kan være nødvendigt, fordi landet ofte tildeles et negativt prædikat i Danmark. Jeg forsøger at følge med i, hvad der sker i Tyskland, mest inden for sport, men jeg ser også nyheds- og debatudsendelser, fordi jeg elsker at høre det tyske sprog, og jeg forsøger også selv at bruge det tyske så meget, jeg kan. Da jeg var med til at vinde over Tyskland i EM-finalen i 1992, var det en kæmpe stor oplevelse. Mange af de tyske spillere var jo mine holdkammerater fra Köln og Dortmund. Men tyskerne undte os danskere den sejr. Danmark og danskere generelt har en meget høj stjerne i Tyskland.

Foto: Wikimedia Commons

Flemming Povlsen, tidligere fodboldlandsholdsspiller, har spillet i bl.a. 1. FC Köln og Borussia Dortmund. Er i dag fodboldkommentator på Canal 9, Discovery Network Danmark.

“

Knud Romer: Min tyske mor gav mig det tyske sprog

Min tyske mor. Hun gav mig det tyske sprog og åbnede en helt ny verden for mig af tysk dannelseskultur med al dens litteratur, filosofi og kunst, som stod i skarp kontrast til den danske udkant omkring Nykøbing Falster, hvor jeg voksede op i 1970'erne. Min tyske opdragelse og besøgene hos min mormor i Frankfurt am Main åbnede min bevidsthed for, at man kunne blive til noget. Det gav mit liv en retning og gjorde mig til forfatter. Men det har også gjort mig hjemløs, for mit sprog er dansk, men min historie, som er tysk, bliver ikke forstået i Danmark. Vi har ellers så meget tilfælles, at man kunne sige, at Danmark er en del af Nordtyskland, og dansk kultur er tysk kultur. Tag vores jul. Den er tysk. Og Højskolesangbogen kommer fra den tyske romantik. Vi er tyskere, men vil ikke kendes ved det. Nationalstaten har skabt en grænse, hvor der ingen grænse er. Og det har gjort os fattigere. Heldigvis går de yngre generationer ikke længere op i nationale forskelle, og tyskerhad og afgrænsning er derfor på retur. Jeg håber, den tendens fortsætter.

Foto: Sine Bidstrup/Ritzau Scanpix

Knud Romer er debattør og forfatter til bl.a. 'Den som blinker er bange for døden', der også er udkommet på det tyske Insel Verlag.

Ambassadør Friis Arne Petersen:

“Tyskland er Danmarks bedste ven i Europa

Af Anna-Lise Bjerager

INTERVIEW Det dansk-tyske kulturelle venskabsår 2020 er en vigtig begivenhed. Venskabsåret følger efter danskernes fejring af Genforeningen og peger fremad i en tid, hvor Danmark har brug for stærke allierede i EU, mener Friis Arne Petersen, der kan se tilbage på fem år som Danmarks ambassadør i Berlin

Da daværende kulturminister Mette Bock (LA) i 2018 besøgte det tyske udenrigsministerium i Berlin for at give håndslag på det dansk-tyske kulturelle venskabsår i 2020, sagde hun med begejstring: “Vi ønsker at fejre Genforeningen”. Hertil svarede en tysk politiker: “I Tyskland fejrer vi ikke vores nederlag”.

Det er ambassadør Friis Arne Petersen, der fortæller om episoden, som han selv overværede, et stykke inde i interviewet med magasinet Grænsen om det dansk-tyske kulturelle venskabsår, der i år er en realitet trods visse afbrydelser på grund af coronapandemien. Venskabsåret blev indledt 8. november 2019 med åbningen af særudstillingen ‘Tyskland’ på Nationalmu-

seet i København med deltagelse af H.M. Dronningen og den tyske udenrigsminister Heiko Maas (SPD).

At venskabsåret er planlagt samme år som den danske fejring af 100-året for Sønderjyllands genforening med Danmark er naturligvis ikke tilfældigt. Og episoden i Berlin i 2018 kan bruges til at forklare sammenhængen, nævner Friis Arne Petersen.

“Genforeningen i 1920 var for os danskere en meget lykkelig og ekstremt vigtig begivenhed, fordi vi ved folkeafstemning fik Sønderjylland tilbage. Men Tyskland mistede territorium ved den lejlighed, og det må vi ikke glemme.”

“Derfor er det for mig at se genialt, at vi fejrer Genforeningen og sætter fokus på

Sønderjyllands særlige rolle i Danmarkshistorien, og at vi samtidig får hele Tyskland med til at fejre venskabet med Danmark.”

“Det gjorde ondt i hjertet, at den tyske forbundspræsident Frank-Walter Steinmeier og Dronningen ikke kunne stå på Dybbøl den 11. juli og markere den ‘nye’ dansk-tyske grænsedragning på grund af coronarestriktioner og den deraf følgende udskydelse af festlighederne til næste år. Men så var der til gengæld en fin fejring på Genforeningsdagen den 15. juni, hvor DR virkelig løftede opgaven med en flot udsendelse. Og i år har vi så også planlagt kulturvenskabsåret, der når bredere ud, peger fremad og derfor på mange måder er vigtigere”, siger Friis Arne Petersen og konkluderer:

“Jeg synes, vi er lykkedes med at få skabt den sammenhæng mellem 100-året for Genforeningen og det dansk-tyske kulturelle venskabsår.”

En stor diplomatisk indsats

“Vi” er i denne forbindelse en diplomatisk term, der dækker over, at Friis Arne Petersen selv har ydet en stor indsats og brugt sin mangeårige diplomatiske kunnen samt sit netværk i Tyskland til at skabe interesse for lille Danmark i Tyskland. Han fortæller, at han for nylig har mødt professor Hartmut Dorgerloh, der er leder på Humboldt Forum, det nye gigantiske museumskompleks i det tidligere preussiske barokslot i Berlin, hvor en stor todages dansk- ➡

Friis Arne Petersen, der gennem de seneste fem år har været tæt på tysk politik som dansk ambassadør i Berlin, en stilling han forlader 1. september, hilser her på Angela Merkel i 2019 på Stralsund Museum i Mecklenburg-Vorpommern på en udstilling om vikingeguld tilskrevet Harald Blåtand.

tysk kultur- og debatfestival i anledning af venskabsåret skal finde sted i løbet af de kommende måneder. I München har han mødt professor Klaus-Dieter Lehmann, der er præsident for Goethe-Institutet i Tyskland. Her fejres 250-året for den danske billedhugger Bertel Thorvaldsens fødsel til november.

Friis Arne Petersen forlader sin post 1. september 2020 og er glad for, at en så væsentlig begivenhed som det dansk-tyske kulturelle venskabsår sætter punktum for en karriere med ambassadørposter i Washington, Beijing og til sidst Berlin.

“Jeg har været privilegeret at være i Beijing og Washington, der er stormagter med kæmperessourcer, hvilket slår igennem på alle vigtige samfundsområder som forskning, uddannelse og strategisk tænkning. Tyskland er i den sammenhæng et lille bitte land. Men jeg er imponeret over tysk litteratur, kultur, videnskab og politisk debat. Det hele er på et højt niveau og i et højt tempo. Akkurat som Bundesligaen i fodbold. Det har jeg fået respekt for”, siger han.

“En meget aktiv kulturminister”

Også Mette Bock, der var ny kulturminister i VLAk-regeringen i 2016, har spillet

en afgørende rolle for, at det dansk-tyske kulturelle venskabsår er blevet en realitet. Som en af sine første embedshandlinger fik hun det danske mindretal i Sydslesvig og det tyske mindretal i Sønderjylland flyttet fra Undervisningsministeriet og til sit eget resortområde i Kulturministeriet.

Mette Bock kom til Kulturministeriet som tidligere formand for Grænseforeningen med en stor

kærlighed til det dansk-tyske grænseland og tyske forhold i det hele taget og dertil gift med Hans Jørn Bock, født som en del af det danske mindretal i Sydslesvig. At den daværende kulturminister samtidig er søster til daværende udenrigsminister Anders Samuelsen (LA), der annoncerede det dansk-tyske venskabsår sammen med den tyske udenrigsminister Heiko Maas (SPD) i Berlin 13. juni 2018, har i denne sammenhæng vel heller ikke været en tilfældighed?

“Vi havde en meget aktiv kulturminister, der kunne se kompleksiteten i dette og havde blik for grænselandet og mindretallene i området. Det har bestemt været værdifuldt i forbindelse med forberedelsen af venskabsåret”, siger Friis Arne Petersen, der også understreger, at mange andre aktører har ydet en stor indsats. Fra dansk side ikke mindst medarbejderne i Slots- og Kulturstyrelsen under Kulturministeriet og deres netværk i kunstverdenen og kulturlivet i Danmark.

“Her har der siddet nogle ildsjæle, der med få bevillinger, som der jo altid er tale om med danske kulturbevillinger, har fået skabt et helt usædvanligt ambitiøst og flot program i både Danmark og Tyskland”, siger Friis Arne Petersen blandt andet med henvisning til bevillingen på 3 millioner kroner fra Udenrigsministeriets og Kulturministeriets samarbejdsaftale om Danmarks internationale kulturudveksling.

Friis Arne Petersen peger også på det gode samarbejde med Goethe-Institutet og den tyske ambassade i København. I Tyskland peger han på det tilsvarende gode samarbejde med den slesvig-holstenske ministerpræsident Daniel Günther (CDU) i Kiel, Michelle Müntefering (SPD), tysk viceminister for international kulturpolitik og Monika Grütters (CDU), tysk viceminister for kultur og medier.

Grænselukning chokerede

Men der har også været udfordringer undervejs i det dansk-tyske venskabsår. Coronapandemien førte til den danske regerings beslutning om at lukke Danmarks grænser den 14. marts. Forinden udtalte talsmanden for den slesvig-holstenske ministerpræsident Daniel Günther: “Vi har intet hørt om den danske grænselukning”, og flere slesvig-holstenske politikere udtalte, at de var “chokerede”. To dage efter lukkede Tyskland sine grænser. Men hvorfor talte Danmark og Tyskland ikke sammen, inden lukningen af grænsen, der blev åbnet igen den 15. juni?

Foto: Christian Jørgensen

Friis Arne Petersen

Friis Arne Petersen, Danmarks ambassadør i Tyskland fra 2015 og frem til 1. september 2020, akkrediteret ambassadør i Schweiz og Liechtenstein i samme periode, tidligere ambassadør i USA og Kina, tidligere direktør for Udenrigsministeriet. Kommandør af 1. grad af Dannebrogordenen. Gift med lærer Birgitte Wilhelmsen. Parret har en søn og to døtre.

“Vi talte skam også sammen. Men problemet er, at den danske regering i København naturligvis først og fremmest skal tale med regeringen i Berlin, når det gælder et internationalt anliggende som grænsekontrol. Det betyder, at Slesvig-Holsten som direkte nabo og delstat kan føle sig overset.”

“Jeg må dog sige, at der er sket meget, siden jeg som ung fuldmægtig kom til Udenrigsministeriet for 40 år siden. I dag anerkender regeringen i København, at vi skal have et meget tæt forhold til både Berlin og Kiel. Både statsminister Mette Frederiksen (S) og tidligere statsminister Lars Løkke Rasmussen (V) har haft møder med Daniel Günther, og de har erfaret, at det er en rigtig god måde at løse mange ting på. Det giver en bedre grænse og et større grænserum, og det giver en bedre stemning, når man taler sammen”, siger han.

Vildsvinehegn blev til jerntæppe

Netop stemningen har ikke været god i det dansk-tyske grænseland, når det gælder vildsvinehegnet, der blev færdigopført langs grænsen i november 2019. Friis Arne Petersen har været overrasket over, hvor hård kritikken af vildsvinehegnet har været i grænselandet.

“Den danske regering har ønsket at standse den afrikanske svinepest, der kunne blive en trussel mod den danske nationaløkonomi og eksport. Men i den politiske debat har det lydt, at der er bygget et jerntæppe, og der er blevet draget sammenligninger til grænsen mellem USA og Mexico. Den slags synes jeg er ude af proportioner, og jeg synes ikke, det klæder os. Tyskere og danskere er forstandige folk, så vi må hæve os op på et højere debatniveau”, siger Friis Arne Petersen.

Når det gælder danskerne, ikke mindst i Sønderjylland, hvor sårene efter Anden Verdenskrig ikke alle steder er lægt, kan de have negative holdninger til Tyskland. Det har Friis Arne Petersen forståelse for.

“Tysklands rolle har i perioder historisk været enorm brutal og barsk over for Danmark. Men det, der skal vejes ind i det historisk velbegrundede, negative syn på Tyskland som krigsmagt, er selvfølgelig, at Tyskland har lært af historien og senere har vist sig i stand til at angre, undskyldte og udsone. Så ja: Som danskere skal vi huske historien, men vi skal også være parate til at erkende, at Tyskland i dag er blevet noget helt andet”, siger Friis Arne Petersen.

“

I dag anerkender regeringen i København, at vi skal have et meget tæt forhold til både Berlin og Kiel

Ambassadør Friis Arne Petersen

Derfor har han heller ikke megen forståelse for, at danskernes holdning til tysk sprog og kultur generelt er så lunken, og at så få danskere taler og forstår tysk set i lyset af, at Tyskland er vores eneste ægte naboland og samtidig Danmarks største samhandelspartner.

“Årsagen til, at så få danskere taler tysk, er jo, at vi efter Anden Verdenskrig vendte os mod den angelsaksiske verden, der kom til at dominere film og medier. Storbritannien og USA tog med rette den kulturelle førsteplads. Men heller ikke på dette område bør vi vende historien ryggen. I stedet skal vi da se at få lært det tyske sprog, der i øvrigt udgør sprogstammen for både dansk og engelsk”, siger han med henvisning til, at de germansktalende folkestammer, herunder anglere og saksere, i folkevandrings-tiden udbredte det germanske sprog til de britiske øer, hvorefter det bredte sig til Nordamerika.

“Det er da tankevækkende, at den tidligste form for engelsk hed “Angle-ish” og havde navn efter halvøen Angel tæt ved Flensborg”, siger Friis Arne Petersen.

Stærke bevægelser i Tyskland

Som nytiltrådt ambassadør i Berlin i 2015 ➡

var Friis Arne Petersen vidne til de store flygtningestrømme, der kom til Europas og Tysklands grænser og forbundskansler Angela Merkels ord “Wir schaffen das” (vi klarer det, red.), der efterfølgende førte til politiske spændinger og uroligheder i hele Tyskland samt Pegida-bevægelsens demonstrationer mod islam i det tidligere Østtyskland. Senest har der denne sommer været opstand i Stuttgart, hvor omkring 500 unge slog ruder i stykker, plyndrede butikker og overfaldt politifolk. Den tyske indenrigsminister Horst Seehofer (CSU) kaldte efterfølgende opstanden for et “alarmsignal for retsstaten”. Hvordan vurderer Friis Arne Petersen den indenrigspolitiske udvikling i Tyskland på dette punkt?

“Tyskland har – i modsætning til Danmark – nogle meget stærke og nærmest radikale bevægelser på både højre- og venstrefløjen. Men Tyskland som helhed er et land med en meget høj grad af politisk stabilitet. Man holder intenst øje med disse bevægelser. Derudover synes jeg ikke, man kan rose forbundskansler Angela Merkel (CDU) nok for at have søgt at opsamle den højreorienterede bevægelse til højre for CDU og CSU. Når jeg besøger CDU’s hovedkvarter, der ligger lige rundt om hjørnet fra det nordiske ambassadekvarter, står der ‘CDU’ med små bogstaver, mens der står ‘Mitte’ (midten, red.) med meget store bogstaver.”

“Det er dog Merkels triumf, at hun har gjort CDU til det største parti med næsten 40 procent af stemmerne i en tid med globalisering og en progressiv flygtningepolitik godt hjulpet på vej af coronakrisen. Kritikere vil sige, at hun ikke har løst opgaven. Alternative für Deutschland (AfD) sidder i dag i forbundsdagen som legitime repræsentanter for det tyske folk med 10-12 procent af stemmerne i ryggen. Men Merkels folkeparti sikrer dog stadig ro og stabilitet på midten af tysk politik”, siger han.

Splittelsestendenser i EU

Når det gælder forholdet mellem Danmark og Tyskland hænger det for Friis Arne Petersen uløseligt sammen med EU og det internationale samarbejde i forsvarsalliancen NATO, verdenssundhedsorganisationen WHO og frihandelsorganisationen WTO. Danmark kom ind i det daværende EF i 1972, samme år som Storbritannien. Når overgangsperioden for Storbritanniens udtræden af EU ophører med udgangen af 2020 efter fire års forhandlinger, skal de 27

medlemslande finde hinanden i nye alliancer. Det behøver ikke blive nemt, mener Friis Arne Petersen, for Europa er præget af splittelsestendenser:

“Det er klart, at når Storbritannien forlader EU, når Italien og Spanien og også Frankrig har så store økonomiske problemer, som de har, og når vi kan se, hvordan de almindelige retsstatsprincipper bliver trådt under fode i et land som Ungarn og har det svært i Polen, så må vi i Danmark forsøge at navigere efter det. Og der må man bare sige: Tyskland står sammen med Frankrig i Europa, og vi må som et lille land varetage vores nationale interesser og forsøge at navigere efter de fransk-tyske interesser. Selv om vi selvfølgelig også skal turde gå imod dem, sådan som det også skete tidligere på året, da Angela Merkel indgik kompromisser med den franske præsident Macron om fælles gældshæftelse i EU under coronakrisen. Danmark sagde nej sammen med Sverige, Østrig og Holland. Det er kun godt at sige fra over for gode venner en gang imellem. Men det ændrer ikke ved, at Tyskland gennem de seneste årtiers positive udvikling er blevet Danmarks bedste ven i Europa”, siger Friis Arne Petersen, der på trods af splittelsestendenserne i EU ser optimistisk på fremtiden.

Europas fremtid

“Tyskland overtog formandskabet i EU-Rådet 1. juli, og jeg har forventninger til, at der vil blive tale om et stabilt lederskab. Det betrykker mig, at Tyskland i efterkrigstiden har opbygget en så stærk tradition for at tænke europæiske retsstatsprincipper og værdier i en verden, hvor USA og Kina desværre tørner sammen i et meget farligt opgør. USA har i dag en ledelse, der vil have os til at vælge mellem USA og Kina. Tyskland siger klogt: Vi skal forsøge at finde de samarbejdsmuligheder, der er. Derfor har Tyskland også overtaget formandskabet under mottoet: ‘Gemeinsam Europa wieder stark machen’. (Sammen skal vi gøre Europa stærkt igen, red.). Tysklands erfaring er, at man ikke skal lade sig udsønde eller søge den direkte konflikt, men samarbejde og stå sammen med andre. Den vej bør EU og også Danmark følge”. 🇩🇪

Foto: Christian Jørgensen

“

Tysklands erfaring er, at man ikke skal lade sig udsondre eller søge den direkte konflikt, men samarbejde og stå sammen med andre. Den vej bør EU og også Danmark følge

Ambassadør Friis Arne Petersen

Hvad holder du mest af ved Danmark?

Fortalt til Merlin Christophersen

Magasinet Grænsen har spurgt fem kendte tyskere om, hvad de holder mest af ved Danmark

Foto: Oscar Scott Carl/Ritzau Scanpix

Detlev Rünger har været Tysklands ambassadør i Danmark siden 2019.

“

Detlev Rünger: København er en herlig by

København! Det er en herlig by, og det giver høj livskvalitet at bo her. Derfor er posten som tysk ambassadør i Danmark også en af de mest eftertragtede poster i den tyske udenrigstjeneste. Og jeg er glad for, at jeg har fået mulighed for være ambassadør her som sidste udstationering, inden jeg går på pension. Efter næsten et år som ambassadør i Danmark, har jeg oplevet, at Danmark minder mig om min nordtyske hjemstavn i Niedersachsen, og at der i det hele taget er meget mere, der forbinder os, end der adskiller os. En forskel er dog, at tyskerne gerne holder deres ferie ved den danske vestkyst, mens danskerne godt nok gerne besøger Berlin, men ellers hellere vil holde ferie ved strandene i Sydeuropa. Herfra skal der derfor lyde en hjertelig invitation til alle danskere om også at komme til Tyskland og holde ferie. Godt nok er venskabsåret blevet ramt af nedlukning på grund af corona, men de arrangementer, der allerede er blevet afholdt, viser den gensidige nysgerrighed. Udstillingen 'Tyskland' på Nationalmuseet var med næsten 57.000 besøgende en kæmpe

succes. Og også Markus Lüpertz-udstillingen, der har været vist på Museum Jorn i Silkeborg, og en række andre udstillinger er blevet meget positivt modtaget her i Danmark. Med venskabsåret sigter vi netop mod at udbygge den gensidige interesse, og jeg håber, der vil ske en endnu tættere kulturel udveksling mellem Tyskland og Danmark. (Oversat fra tysk).

Foto: Privat

Rajah Scheepers, tysk sognepræst i Sankt Petri Kirke, den tysksprogede menighed i den danske Folkekirke, kommer fra Berlin, har boet i Danmark siden 2019.

“

Rajah Scheepers: Alt her er familieegnet

Tre ting: Menneskene er åbne, venlige og hyggelige. Landskabet er smukt, og man er aldrig langt fra havet. Og så er alt bare familievenligt, småt og overskueligt. Mange børn kan cykle til skole. Under coronanedlukningen har man valgt først at genåbne børnehaver og skoler. Og i vores kirke indtager børnene en stor rolle, blandt andet til børnegudstjenester med børnekor og krybbespil til jul. I Tyskland er familien også en del af samfundets kerne, men der bliver ikke taget nær så meget hensyn. For eksempel er mange tyske kvinder stadig delvist hjemmegående, da de ikke kan forene et fuldtidsjob med børn og familieliv. I Danmark er kvinderne langt mere ligestillede på arbejdsmarkedet. Og også omgangen mellem menneskene er meget mere afslappet. Det kommer bl.a. tydeligt til udtryk ved, at man helt naturligt siger du til hinanden. Det ville man aldrig gøre i Tyskland. Jeg synes, det er skønt, for man bliver ligeværdig med den, man taler med, uden at det er uhøfligt. Eneste undtagelse er Dronningen, som jeg har været i audiens hos for at takke for min udnævnelse som sognepræst i Sankt Petri Kirke. Da skulle jeg minde mig selv om at sige De. (Oversat fra tysk).

Foto: Privat

Philipp Schröder, professor ved Institut for Økonomi, Aarhus Universitet, har boet fast i Danmark siden 2003.

“

Philipp Schröder: Danskerne er dejligt uformelle

Den uformelle omgang, tilliden og den pragmatiske tilgang til opgaver og regler er for mig helt særlig ved Danmark. På den anden side kan der i Danmark gå lidt andedamsmentalitet i den, og danskerne kan mangle udsyn. Udtrykket 'verdenskendt i Danmark' er meget rammende: Danskerne ser deres land som midtpunktet i verden. Det oplever jeg også hos mine egne børn, der googler alt på dansk, selvom der er mange flere oplysninger tilgængelige på f.eks. engelsk eller tysk. For mig er Danmark blevet min 'Heimat', altså min hjemstavn. Og danskere og tyskere har da også langt mere til fælles, end vi går og tror. Tyskerne vil dybest set nok gerne være lige så uformelle som danskerne, men de er bare langsommere til at smide slipset. En stor forskel ligger dog i tilgangen til det nationale. I Danmark kan man dyrke en national stolthed på en behagelig måde, f.eks. med flag på fødselsdagskagen. Hvorimod man i Tyskland skal have en fodboldlandskamp som anledning for at kunne bruge flaget. Alt i alt ser jeg meget positivt på fremtiden for det dansk-tyske forhold, som jeg mener bør være en inspiration og en rollemodel for, hvordan nabolande kan arrangere sig andre steder i verden.

“

Andreas Rödder: Cykelstier giver intelligent trafik

Cykelstierne. I København har jeg oplevet cykelstier som rigtige veje med omfattende cykeltrafik. For mig at se er det intelligent og moderne mobilitet og noget helt andet end hos os, hvor cykelstierne ofte er i dårlig stand. Mit syn på Danmark er farvet af tv-serien 'Borgen', som jeg har set sidste efterår. Siden da følger jeg med i, hvad der politisk rører sig i Danmark, og hvordan Mette Frederiksen på en helt anden måde, end man har gjort det i Tyskland, har formået at vise en moderne vej for et europæisk socialdemokrati. Begge vore lande bestræber sig på at udligne social ulighed. Men der er forskel på måden, vore socialstater gør det på, da der er forskel på størrelsen af de to lande. Jeg håber, at Tyskland i fremtiden i højere grad vil påtage sig lederskabet i Europa, men samtidig både vil være opmærksom på mindre lande og tage ved lære af dem. I det lys forestiller jeg mig, at det tysk-danske forhold vil udvikle sig positivt. (Oversat fra tysk).

Foto: Steffen Böttcher

Andreas Rödder, professor i samtidshistorie ved Johannes Gutenberg Universität, Mainz. Forfatter til bogen 'Wer hat Angst vor Deutschland'.

Simone Lange (SPD), overborgmester i Flensburg siden 2016.

“

Simone Lange: Den danske sang giver fællesskab

Jeg holder af virkelig meget ved Danmark, som jeg kender fra min families mange ferierejser i hele landet gennem de seneste godt 20 år. Der er menneskene, landskabet og kulturen. Faktisk holder jeg så meget af det danske, at jeg har valgt at sende mine børn på dansk skole her i Flensburg. Vi har også haft udvekslingselever fra Danmark boende. Og derhjemme kan vi godt finde på at tale dansk – som jeg er ved at lære – og synge danske sange. I det hele taget er det at synge sammen et godt eksempel på den fællesskabsfølelse, der udgør den danske kultur. I Tyskland er sange historisk blevet misbrugt, bl.a. af nationalsocialisterne. Men jeg synes, vi kan lære af danskerne, at sang skaber fællesskab. Som tyskere og danskere har vi her i grænse-regionen det til fælles, at vi med vores forskellige kulturelle baggrunde har formået at skabe en sammenhængende region hen over grænsen. Under coronakrisen kunne jeg have ønsket mig, at vi var blevet hørt mere, så vi kunne have fundet en løsning uden at lukke grænsen. Hvis vores stemme bliver hørt mere i Berlin og København, ser jeg optimistisk på fremtiden for det dansk-tyske forhold. (Oversat fra tysk).

Annonce

Flensburg Avis digital + tablet + cover iPod 10.2 eller Samsung Galaxy Tab A 10.1

Læs Flensburg Avis når og hvor du har lyst. Få avisen som e-avis i 24 måneder og vælg mellem en iPod 10.2 inkl. cover og en Samsung Galaxy Tab A 10.1 inkl. cover.
Pris pr. måned 195,- kroner

(Engangsbetaling: iPod 750 kr., Samsung 0 kr.)

FLensburg AVIS

... vi gør Danmark lidt større

Hermed bestiller jeg Flensburg Avis digital i mindst 24 måneder til en abonnementspris af 585,- kroner pr. kvartal. Når beløbet for første kvartal (585,- kroner) og ved iPod engangsbetalingen på 750,- kroner er indgået hos Flensburg Avis samt fortrydelsesretten på 14 dage er udløbet, bliver tabletten sendt til mig.

Efter bindingsperioden på 24 måneder fortsætter abonnementet automatisk til den ordinære abonnementspris på Flensburg Avis digital på pt. 360,- kroner pr. kvartal.

Jeg bekræfter, at jeg det seneste halve år ikke har holdt Flensburg Avis.

Jeg vælger en:

☐ iPod 10.2 WIFI 32 GB inkl. cover

☐ Samsung Galaxy Tab A 10.1, WIFI 32 GB inkl. cover

Navn / Fornavn _____

Gade _____

Postnr. By _____

Telefon _____

E-mail _____

Dato _____ Underskrift _____

Jeg er indforstået med, at Flensburg Avis kontakter mig for at orientere mig om services, relevante oplysninger og tilbud. Denne samtykkeerklæring kan til enhver tid tilbagekaldes.
Alle informationer under fla.de/yArYj.

☐ Kontakt mig pr. mail

☐ Kontakt mig pr. brev

☐ Kontakt mig telefonisk

☐ Kontakt mig pr. newsletter

Identiteten i grænselandet er ikke pr. definition national, men giver plads til både det danske og det tyske, siger Slesvig-Holstens ministerpræsident, Daniel Günther, der er fotograferet i Statskancelliet i Kiel.

Slesvig-Holstens ministerpræsident
Daniel Günther:

“Kun den, der kender fortiden, kan skabe fremtiden

Af Merlin Christophersen og Anna-Lise Bjerager
Fotos: Lars Salomonsen

INTERVIEW Den slesvig-holstenske ministerpræsident Daniel Günther (CDU) holder gerne ferie på vestkysten i Danmark, og han beskriver stemningen i det dansk-tyske grænseland som “afslappet”. Men de historiske modsætninger mellem dansk og tysk skal man ikke lægge låg på, mener han

Havnefronten i Flensborg lignede den 3. september 2019 allermest tilskuerrækkerne ved en dansk fodboldlandskamp i Parken. Hundrevis af mennesker var mødt frem og kippede med rød-hvide dannebrogssflag for at tage imod dronning Margrethe. Majestæten kom sejlen-de på Kongeskibet Dannebrog for at indlede sit første officielle statsbesøg i Slesvig-Holsten siden 1978. Blandt de fremmødte var også Slesvig-Holstens 47-årige ministerpræsident Daniel Günther (CDU), der som delstatens regeringsleder var den officielle vært under dronningens firedages besøg.

“Det var en flot optakt til det dansk-tyske venskabsår, at den danske dronning i efteråret kom på et så omfattende besøg i Slesvig-Holsten. Hun tog sig virkelig god tid, også til at møde det danske og det frisiske mindretal. I Slesvig-Holsten har dronningen vundet stor anerkendelse med sit besøg”, siger Daniel Günther over en telefonforbindelse fra sit regeringskontor i statskancelliet i Kiel, hvorfra han har sagt ja til et interview om det dansk-tyske forhold i anledning af det dansk-tyske kulturelle venskabsår i år.

Men selv om dronningens besøg var præget

af lutter danske nationalsymboler, oplevede Daniel Günther ikke besøget som en national manifestation fra det danske mindretals side.

“Jeg oplevede mere, at de mange mennesker, der dukkede op over alt, hvor dronningen viste sig, gav udtryk for en stor bevidsthed om at leve i en grænseregion. Identiteten her i grænselandet er ikke pr. definition national, men giver plads til både det danske og det tyske. Sådan oplever jeg det i alt fald.

Jeg synes, grænseregionen er præget af en nordtysk-skandinavisk afslappethed”, siger Daniel Günther. At det er nået dertil efter århundreders stridigheder i det dansk-tyske grænseland, mener han i høj grad kan tilskrives det danske mindretal i Slesvig-Holsten og det tyske mindretal i Sønderjylland.

“Det er ikke uden grund, at vi har nomineret den dansk-tyske mindretalsmodel til UNESCO’s liste over immateriel kulturarv. Det er mindretallene, der gør vores region og det dansk-tyske forhold til noget helt særligt”, siger han med henvisning til, at Danmark og Tyskland i marts indsendte en fælles ansøgning til UNESCO, som i slutningen af 2021 afgør, om den dansk-tyske mindretalsmodel bliver optaget på listen over immateriel kulturarv.

Det danske tæt på

Daniel Günther forbinder Danmark med især dronningen, sine mange ferierejser med sin familie til blandt andet Blåvand på den jyske vestkyst, og Flensborg, hvor der tales både dansk og tysk i gaderne, fordi det danske mindretal er så rigt repræsenteret her, og fordi byen er et yndet udflugtsmål for danskere. I Egernfærde, kystbyen mellem Slesvig og Kiel, hvor han er opvokset og i dag bor med sin hustru og parrets to børn, har han også altid haft det danske tæt på.

Da Daniel Günther som ung spillede håndbold i EMTV Eckernfærde, spillede han mod klubber fra det danske mindretal i bl.a. Risby og Flensborg. Og da hans politiske karriere senere tog fart i Egernfærde byråd, indledte han et samarbejde med mindretalspartiet Sydslesvigsk Vælgerforening (SSW), som han også i delstatsparlamentet i landdagen i Kiel har et godt og konstruktivt samarbejde med, fortæller han.

For Daniel Günther var det en selvfølge, at hans første officielle udenlandsrejse som slesvig-holstensk ministerpræsident skulle gå til Danmark i september 2017. I den forbindelse var han i audiens hos dronningen på Amalienborg og på besøg i Statsministeriet, hvor han mødte daværende statsminister Lars Løkke Rasmussen (V) og diskuterede “den særlige relation i lyset af mindretallene på begge sider af grænsen” og “det grænseoverskridende samarbejde”, som det hed i en pressemeddelelse fra Statsministeriet forud for besøget.

Tæt kontakt til den danske regering

Daniel Günther understreger, at Danmark er Slesvig-Holstens vigtigste partner, og at det

Daniel Günther

Daniel Günther, født i Kiel i 1973, ministerpræsident i Slesvig-Holsten siden 2017 for det kristendemokratiske parti, CDU, der er i regering med De Grønne og det liberale parti, FDP. Medlem af landdagen siden 2009. Uddannet i statskundskab fra universitetet i Kiel. Udnævnt til Kommandør af Dannebrogordenen i 2019. Bor i Egernfærde i Slesvig-Holsten med sin hustru og parrets børn.

forhold, som delstaten har til Danmark, har stor betydning for det dansk-tyske forhold generelt og for samarbejdet mellem regeringen i København og forbundsregeringen i Berlin. Og samarbejdet med den danske regering er godt, både på nationalt og på delstatsplan, forsikrer Daniel Günther.

“Min regering har altid haft tæt kontakt til den danske regering, både den forhenværende og den nuværende. Vores kontakt er meget intensiv. Vi mødes regelmæssigt på forskellige niveauer og afstemmer vores holdninger i forhold til vigtige temaer. Det er der vokset et tæt venskab ud af, som vi virkelig gerne ville have fejret i år”, siger Daniel Günther, der beklager, at både fejringen af 100-året for den dansk-tyske grænsedragning i 1920 – der i Danmark bliver fejret som 100-året for Genforeningen – og det dansk-tyske venskabsår blev ramt af det danske og det tyske samfunds nedlukning på grund af coronapandemien.

“Corona havde ikke været godt for noget år, men netop for 2020 er det særligt bittert. For vi gik ind i året med forventningens glæde, og både fra Slesvig-Holstens og Danmarks side havde vi forberedt en lang række arrangementer i anledning af grænsejubilæet og det dansk-tyske venskabsår”, siger han.

Daniel Günther glæder sig dog over, at en del af arrangementerne nåede at blive afholdt, inden coronapandemien lukkede det meste ned, blandt andet gallaforestillingen den 10. januar på Det Kongelige Teater i København, som han også selv deltog i. Desuden er enkelte arrangementer blevet genoptaget og andre udskudt. Det gælder for eksempel en stort anlagt fest i Flensborg, der er planlagt af delstatsregeringen og landdagen og skulle have været afholdt i august, men nu er rykket til november, påpeger han.

En lukket grænse

I stedet for en fejring af 100-året for den dansk-tyske grænse blev grænsen lukket. Fra dansk side skete grænselukningen netop den 14. marts, på årsdagen for folkeafstemningen i Mellemslesvig i 1920, der faldt ud til tysk fordel og kom til at definere grænsens forløb. Den tyske forbundsregering fulgte to dage senere trop og lukkede ligeledes grænsen til Danmark den 16. marts.

“På det tidspunkt tilkendegav vi selv over for forbundsregeringen i Berlin, at vi fra slesvig-holstensk side også gerne så en

grænselukning. Det er tiltag, vi aldrig ville tage under normale forhold. For mig hører åbne grænser til i Europa og særligt i vores region. Vi ønsker at fjerne alle barrierer til Danmark, som vi utrolig gerne arbejder sammen med. Men beslutningerne, der blev truffet i Tyskland og Danmark om, at vi skulle undgå at bevæge os for meget rundt, skulle selvfølgelig også gælde for vores region og på tværs af grænsen. Derfor var grænselukningerne nødvendige og rigtige, så beklagelige de end var”, siger Daniel Günther, som glæder sig meget over, at grænsen blev åbnet igen den 15. juni.

“Det er en stor glæde for mange i Slesvig-Holsten, at vi nu igen kan rejse til Danmark, og at danskerne kan rejse den anden vej. Det er noget, vi har arbejdet målrettet hen imod”, siger Daniel Günther og understreger, at beslutningskompetencen vedrørende grænsen ligger hos forbundsregeringen i Berlin.

Sms'er til Jeppe Kofod

Da det i løbet af april og maj måned blev diskuteret, hvornår og hvordan den dansk-tyske grænse skulle åbnes igen, forlød det i flere medier, at der ikke var kontakt mellem de to lande om grænseåbningen. Blandt andet lød det i en leder i Flensborg Avis den 7. maj: “Det er temmelig forbløffende, at Danmark og Tyskland stadig ikke har ➡➡

“

Grænselukningerne var nødvendige og vigtige, så beklagelige de end var

Ministerpræsident Daniel Günther, Slesvig-Holsten

talt sammen om, hvornår og hvordan man kunne forestille sig, at grænsen mellem vore lande åbnes igen". Den udlægning kan Daniel Günther ikke bekræfte.

"Jeg har læst kritikken, men jeg ved, at det i virkeligheden forholdt sig helt anderledes. Vi har ført mange samtaler, også direkte mellem delstatsregeringen her i Kiel og den danske regering i København. Jeg har selv haft regelmæssig kontakt med den danske udenrigsminister Jeppe Kofod. Vi har sendt sms'er til hinanden. Så jeg har følt mig velorienteret om de danske overvejelser om genåbningen af grænsen. Jeg har også fået kommunikeret, at jeg godt kunne have ønsket mig, at nogle skridt henimod genåbningen var blevet taget tidligere. I det hele taget har der været en virkelig god dialog mellem København og Slesvig-Holsten", siger Daniel Günther.

Vildsvinehegn vækker tvivl

Det er ikke alle danske beslutninger, der vedrører grænsen, som Daniel Günther er enig i. Den midlertidige grænsekontrol, som Danmark indførte i januar 2016 i kølvandet på de mange flygtninge og migranter, der fra 2015 var begyndt at rejse op gennem Europa, så han dengang gerne ophævet. Og også det danske vildsvinehegn, der blev opført langs den dansk-tyske græn-

se i 2019, tager han i diplomatiske vendinger afstand fra.

"Jeg lægger ikke skjul på, at jeg mener, vi i Europa har en Schengen-af-tale og åbne grænser. Det er ikke fordi, jeg ikke har forståelse for den danske beslutning om på det tidspunkt i 2016 at indføre midlertidig grænsekontrol. Det gjorde Tyskland jo også ved sine sydlige grænser. Men vi ønsker os, at den

midlertidige grænsekontrol virkelig kun er midlertidig og bliver ophævet så hurtigt som muligt. Det har vi også signaleret over for den danske regering."

"Hvad vildsvinehegnet angår, er jeg overbevist om, at det kun er tiltænkt vildsvin. Om der så er fagligt belæg for, at det virker, kan jeg have mine tvivl om. Men de uenigheder vi har, hører til et godt naboskab, og de forplumrer på ingen måde det gode venskab mellem vore lande", siger Daniel Günther.

Lav spærregrænse gav uro

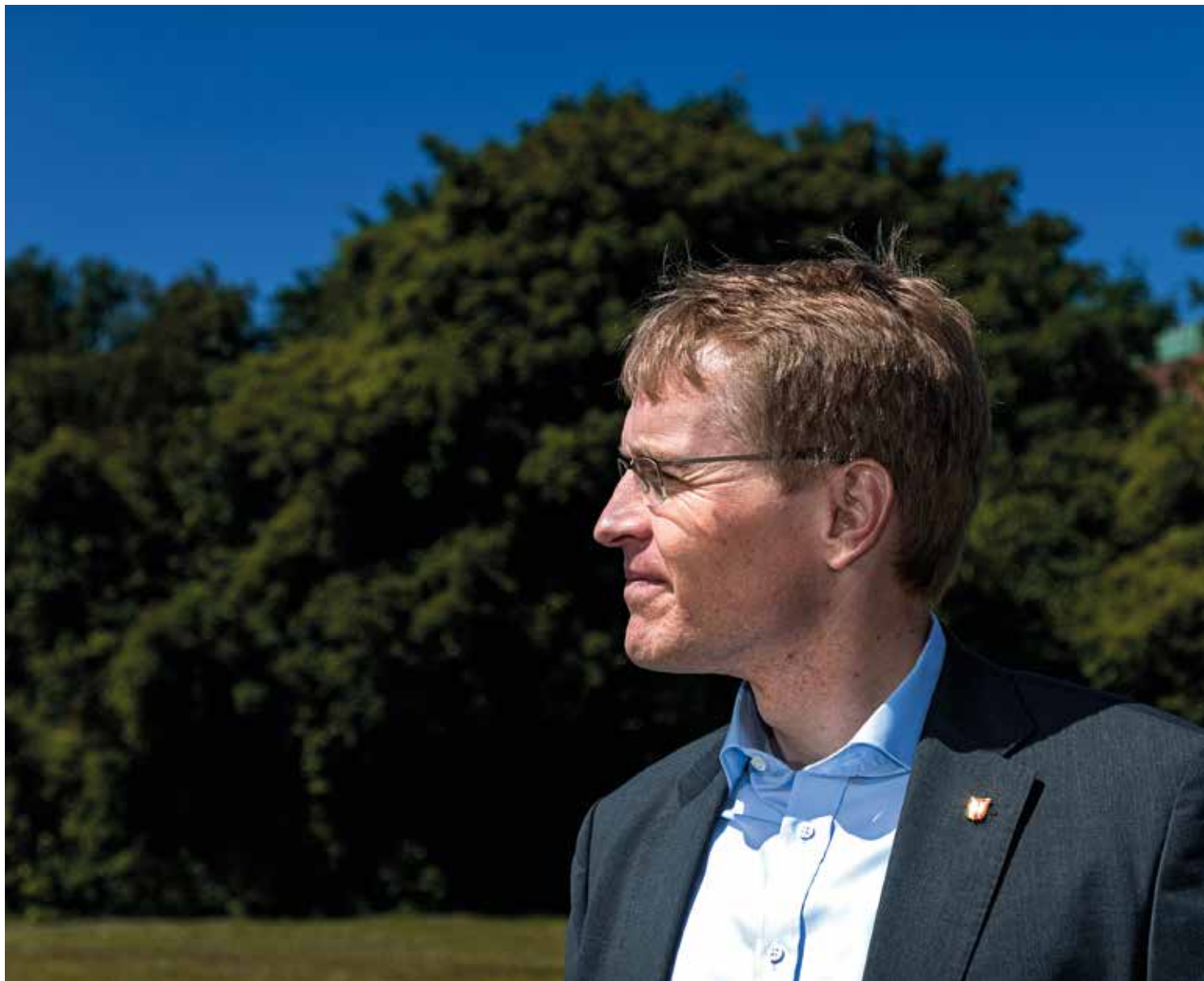
Daniel Günther har lært at værdsætte det danske islæt i Slesvig-Holsten. Men selvom forholdet mellem det danske mindretal og den tyske flertalsbefolkning er blevet støt bedre siden Danmark og Tyskland i 1955 underskrev København-Bonn-erklæringerne, der sikrer det danske og det tyske mindretals rettigheder, har der været knaster på vejen. Ifølge Bonn-erklæringen er det danske mindretalsparti SSW nemlig fritaget for spærregrænsen på fem procent ved valg til den slesvig-holstenske landdag, og det er af flere omgange faldet andre politiske partier i Slesvig-Holsten for brystet. En fritagelse fra spærregrænsen på fem procent gør, at ikke alle stemmer er lige, har kritikken lydt.

Konflikten blussede senest op i 2012, da SSW med sine tre mandater, der var opnået på baggrund af et valgresultat på 4,6 procent, dannede regering med det socialdemokratiske SPD og de Grønne. Kristendemokraterne i CDU følte sig snydt for regeringsmagten, men accepterede alligevel tingenes tilstand. Det endte med, at en række privatpersoner tilknyttet partiets ungdomsorganisation, Junge Union, anlagde sag mod SSW's fritagelse fra spærregrænsen ved den slesvig-holstenske forfatningsdomstol. Klagen endte med at blive afvist i 2013 blandt andet med henvisning til, at den tyske forfatningsdomstol i Karlsruhe allerede i 2005 afviste en lignende klage som "utilladelig". I 2013 udtrykte daværende statsminister Helle Thorning Schmidt (S) glæde over afgørelsen i sagen, som også Udenrigsministeriet havde fulgt nøje.

Daniel Günther, der i 2012 ledte CDU's valgkamp for spidskandidaten Jost de Jager, anerkender, at han ikke selv var fri for ansvar i konflikten, selvom han ikke stillede spørgsmålstejn ved SSW's fritagelse fra spærregrænsen.

Slesvig-Holsten

Slesvig-Holsten, på tysk Schleswig-Holstein, er den nordligste tyske delstat med grænse til Danmark og har ca. 2,9 millioner indbyggere. Historisk omfattede Slesvig også Nordslesvig, Sønderjylland på dansk. Hertugdømmerne Slesvig, Holsten og Lauenborg var en del af den danske helstat frem til det danske nederlag i 1864. Efter det tyske nederlag efter Første Verdenskrig blev Sønderjylland en del af det danske rige som resultat af en folkeafstemning i 1920. I den nordlige del af Slesvig-Holsten, Sydslesvig på dansk, bor i dag 50.000 medlemmer af det danske mindretal. Desuden også et frisisk mindretal.

“Det var en ophedet debat dengang. Da SSW valgte at gå ind i en regering, som vi mente ikke havde opnået genvalg, og denne regering derved blev holdt ved magten, blev jeg berørt af det. Jeg bidrog også selv til debatten, og dermed bærer jeg også et ansvar. Men heldigvis er den diskussion nu lukket, og den afslappethed, som jeg nævnte tidligere, er nu igen fremherskende. Mit forhold til SSW har i det hele taget altid været afslappet, og jeg kan nu for CDU’s vedkommende sige, at vi er kommet videre, og at der i dag er et yderst afslappet samarbejde mellem vore partier”, siger Daniel Günther.

Tosprogede byskilte

Ligesom i Slesvig-Holsten er forholdet mellem mindretals- og flertalsbefolkningen nord for grænsen som regel godt. Men en debat har i de senere år været tilbageven-

dende: Det tyske mindretal ønsker sig, at der indføres tosprogede byskilte i Sønderjylland for at minde om områdets dansk-tyske historie. Retten til tosprogede byskilte er sikret i Europarådets Rammekonvention om Beskyttelse af Nationale Mindretal, som også Danmark har tilsluttet sig, lyder argumentationen.

I Slesvig-Holsten har man valgt at anføre danske, frisiske og plattyske bynavne på byskiltene nedenunder det tyske bynavn. Dog er det ikke alle byer, der har tosprogede byskilte, men danske bynavne kan ses på byskilte i Flensborg og Lyksborg. De tosprogede byskilte syd for grænsen er et godt argument for også at indføre dem nord for grænsen, mener det tyske mindretal, der har benyttet 100-året for grænsedragningen i 1920 som anledning til igen at rejse spørgsmålet. Daniel Günther siger, at han har fulgt den danske debat om tosprogede byskilte. ➡

“De uenigheder, vi har, hører til et godt naboskab og forplumrer på ingen måde det gode venskab mellem vore to lande, siger Slesvig-Holstens ministerpræsident Daniel Günther.

“

Vi respekterer fuldt ud, at 'Genforeningen' er det ord, der benyttes i Danmark

“Jeg tænker, vi i Slesvig-Holsten må gå foran og vise et godt eksempel på, hvordan tysk-danske byskilte viser, at vi også forholder os til vores landsdels danske historie, og at vi synes, den er vigtig. Så kan vi kun håbe, at man på den danske side vil gå til dette spørgsmål med samme afslappethed”, siger Daniel Günther, som fortæller, at han har et tæt forhold til det tyske mindretal nord for grænsen, som han regelmæssigt besøger og har særligt fokus på i 2020, hvor både det danske og det tyske mindretal fylder 100 år.

“Det er vigtigt, at også mindretallenes 100-års jubilæum bliver behørigt markeret”, siger han.

Man må kende historien

Daniel Günther er optaget af sin landsdels og hele grænseregionens historie. For som han siger: “Kun den, der kender fortiden, kan skabe fremtiden”. Derfor kender han også historien om Slaget i Egernførde Fjord, der udspillede sig lige uden for hans hjemby. Under slaget den 5. april 1849 under Treårskrigen blev det danske linjeskib Christian VIII og fregatten Gefion beskudt, da de forsøgte at angribe slesvig-holstenske batterier omkring fjorden. Slaget kostede 105 faldne, 61 sårede og næsten 1000 fanger. Daniel Günther er glad for, at der i dag er flere mindetavler i Egernførde by, der minder om den dramatiske begivenhed.

“Vores fælles dansk-tyske historie er ikke kun fredelig. Tværtimod må vi hele tiden erindre, at Tyskland og Danmark har ført krige mod hinanden med alvorlige gensidige tab til følge. Det minder vi os selv og hinanden om gang på gang med forskellige arrangementer, som da vi markerede 150-året for krigen i 1864. Da blev der holdt mindearrangementer på Dybbøl Banke og ved andre af krigens skuepladser. Og at grænsestriden så blev løst i 1920, ikke ved krig, men ved en demokratisk folkeafstemning, er en kæmpe sejr. Vi må ikke glemme vores fortid, hverken højde- eller lavpunkterne, for uden vores fortid ville vores gensidige, dansk-tyske forhold også være et andet”, siger Daniel Günther og henviser til, at man i Danmark taler om ‘Genforeningen’, mens man fra tysk side taler om ‘100-året for grænsedragningen’.

“Vi respekterer fuldt ud, at ‘Genforeningen’ er det begreb, der benyttes i Danmark. Fra den tyske og slesvig-holstenske side har vi et andet syn på tingene. Men disse to forskellige opfattelser gør vi, både danskere og tyskere, også opmærksomme på ved de forskellige arrangementer, og det mener jeg er måden at håndtere disse historiske forskelligheder på”, siger han.

I lyset af hvor vigtigt det er for Daniel Günther at huske historien, ærgrer han sig over, at Folkefesten på Dybbøl Banke den 11. juli i år blev aflyst. Her skulle H.M. Dronningen og den danske statsminister Mette Frederiksen (S) have deltaget sammen med den tyske forbundspræsident Frank-Walter Steinmeier og ham selv. Nu er Folkefesten flyttet til den 15. juni 2021.

“Heldigvis bliver den store folkefest afholdt næste år. Og hvis jeg igen bliver inviteret, ville det glæde mig meget at komme”, slutter Daniel Günther. 🍷

Dette interview med ministerpræsident Daniel Günther er oversat fra tysk. Læs den tyske version på www.graenseforeningen.dk/graensen

“Vi har mere til fælles, end man skulle tro

Af Alexander Leicht Rygaard. Fotos: Lars Aarø/FOKUS

Danske Cecilie Westergaard Christensen og tyske Peer Steen Paulsen er venner og født på hver sin side af den dansk-tysk grænse. De oplever, at der er mere, der forbinder dem, end der adskiller dem

“Min humor?”

23-årige Peer Steen Paulsen kigger forundret på sin veninde fra den ene ende af hjørnesofaen i lejligheden på Højvangshaven i Esbjerg.

“Ja, måske lidt. Der er noget ved den, jeg forbinder med at være tysk”, svarer 24-årige Cecilie Westergaard Christensen fra sofaens anden ende og slår en latter op.

Peer S. Paulsen og Cecilie W. Christensen er ved interviewets afholdelse ved at afslutte deres bacheloruddannelse i sociologi og kulturanalyse på Syddansk Universitet Esbjerg. De er født på hver sin side af den dansk-tyske grænse i henholdsvis Læk og Sønderborg og har sagt ja til at fortælle om deres dansk-tyske venskab til magasinet Grænsen. Om hvad de har til fælles, og hvornår de kulturelle forskelle er tydeligst.

“Jeg vil sige, at det sønderjyske sprog binder os sammen. Jeg er jo ikke opvokset med det som dig, men har tilegnet mig det, selvom det måske ikke altid er så tydeligt at høre, at jeg ➡

Peer Steen Paulsen er opvokset i nordfrisiske Læk og har gået på dansk skole, på trods af at han kommer fra en tysk familie uden forbindelse til det danske mindretal i Sydslesvig.

taler sønderjysk”, siger Peer S. Paulsen, der kommer fra en tysk familie, men har gået på dansk skole i Læk i Nordfrisland samt på gymnasium i Tønder.

“Det er meget tydeligt. Og det er vildt snyd, for der er ikke nogen, der driller dig med det”, siger Cecilie W. Christensen, der taler flydende sønderjysk, da hun er opvokset i Sønderborg.

“Måske er du undskyldt, fordi du også taler tysk. Man skal passe på med det sønderjyske i de her akademiske kredse, ellers får man lov at høre for det”, tilføjer hun.

Grænselandet til fælles

Det var ved studiestarten i Esbjerg i slutningen af august 2017, at de to studiekammerater mødte hinanden. De var begge netop flyttet til byen og spændte på at komme i gang med studiet og lære nye mennesker at kende.

“Jeg søgte aktivt mod Peer, da jeg fandt ud af, at han også kom fra grænselandet. Jeg er stolt af at komme fra et område, der har en rig kultur og en historie, der binder os sammen med et andet land. Det er der noget smukt i, synes jeg, og da jeg mødte Peer, følte jeg, at vi havde noget til fælles”, siger Cecilie W. Christensen.

“Det var faktisk ikke noget, jeg tænkte ret meget over til at begynde med, at Cecilie også var fra grænseområdet. Jeg havde nok mere en forestilling om, at en dansker var en dansker. Men så var det, at du begyndte at tale tysk til mig”, siger Peer S. Paulsen.

“Rigtig dårligt tysk vel at mærke. Men jeg

synes, at tysk er et vildt fantastisk sprog, og jeg er virkelig ærgerlig over, at jeg ikke er bedre til at tale det. Så hver gang jeg har muligheden for at øve mig, gør jeg det, hvis jeg tør”, svarer Cecilie W. Christensen.

“Jeg synes, det var fedt. Det byggede en bro mellem os, selvom jeg jo taler fint dansk”, siger Peer S. Paulsen.

Siden da har der været mange tyske gløser på spil, forklarer de og fremhæver, at det både er sket impulsivt, for eksempel når der er blevet sagt “Prost!” i studenterbaren, hvor de sammen har været bartendere, eller når de konkret har afsat tid til en samtale på tysk, så Cecilie W. Christensen har kunnet øve sig.

“Ham fra Tyskland”

Peer S. Paulsen fremhæver, at han stadig er tysk statsborger og identificerer sig som tysker på trods af sine mange år i Danmark. Det skyldes særligt hans tyske accent, som han ofte er blevet konfronteret med i Danmark, forklarer han.

“Jeg kommer aldrig af med min accent, og selvom mit tysk er noget rustent, er det stadigvæk en stor del af mig. Men jeg synes, det er grænseoverskridende, når nogen stempler mig som tysker, fordi jeg gør eller siger noget anderledes, for jeg føler mig også dansk og taler jo dansk”, siger han.

“Mit indtryk er, at der bliver lavet mange jokes med, at du er tyskeren”, tilføjer Cecilie W. Christensen.

“Stadigvæk? Nå, jeg har alligevel hørt det så mange gange nu. Det var mere fru-

*Et højskoleophold
i 2014 ændrede
Cecilie Westergaard
Christensens syn på
det tyske sprog, som
hun i dag ærgrer sig
over ikke at kunne
bedre.*

strerende i begyndelsen af studiet, da jeg konstant var ‘ham fra Tyskland’, siger Peer S. Paulsen.

Juice med vand

Efter knapt tre års venskab lægger de to ikke længere så meget mærke til, at de har forskellige kulturelle baggrunde. Mange ting er udtalte, og som Peer S. Paulsen forklarer, skyldes det også, at han har forsøgt at tilpasse sig dansk kultur, mens Cecilie W. Christensen står ved sin store interesse for det tyske.

“Jeg oplever det faktisk, som om vi har mere til fælles, end man skulle tro, også i forhold til de andre på studiet. Du siger meget tingene, som de er, og det forbinder jeg meget med Sønderjylland og også med Nordfrisland. Der oplever jeg, at andre danskere, jeg har mødt, er mere sky”, siger Peer S. Paulsen, der har svært ved at komme med eksempler på, hvor de er kulturelt forskellige.

“Altså jeg har altid blandet juice med vand, så juicen rakte længere. Det er jeg jo vokset op med, så det er helt almindeligt for mig. Jeg tror, det er efterkrigstidens sparevaner. Det var min oldemor meget præget af, og det har også sat sig i min mor, der har givet det videre til mig”, siger Peer S. Paulsen.

Cecilie W. Christensen siger, at hun synes, det er lidt mærkeligt. Men ved nærmere eftertanke kender hun det faktisk også godt selv.

“Den sparementalitet er jeg jo faktisk

også vokset op med i Sønderjylland. Det var ikke, fordi vi manglede noget, men mine forældre var alligevel sparsommelige og prøvede at få tingene til at række så langt som muligt”, siger hun.

En fremtid i øst og vest

Når de to studiekammerater har bestået deres bacheloreksamen, går deres venskab ind i en ny fase, der ikke længere er centreret om studielivet i Esbjerg. For mens Cecilie W. Christensen skal flytte til Odense med sin kæreste og tage sin kandidatuddannelse i sociologi på Roskilde Universitet, rykker Peer S. Paulsen til Aarhus med sin kæreste, der skal læse på Aarhus Universitet. Peer S. Paulsen skal ikke læse videre lige med det samme. Han går i stedet med en drøm at komme i praktik hos FN i Wien, hvor han har en kontakt. Et eventuelt praktikophold i Wien er dog ulønnet, og derfor skal han i gang med at arbejde og spare op.

Peer S. Paulsen og Cecilie W. Christensen er dog sikre på, at deres venskab nok skal holde.

“Jeg har altid været vant til at være meget på farten, og Danmark er heldigvis ikke større, så jeg føler mig sikker på, at vi nok skal få set hinanden indimellem”, siger Cecilie W. Christensen, hvilket Peer S. Paulsen er enig i.

“Ja, om vi mødes i Aarhus, Odense eller Sønderborg for den sags skyld er ikke så vigtigt. Vi skal nok få set hinanden, måske til en snak på tysk”, siger han. 🍷

Trolddomsberget åbner ind til menneskets inderste

Den tyske nobelpristager Thomas Mann udgav sin berømte roman 'Trolddomsberget' i 1924. Romanen, der foregår på et sanatorium i bjergene, beskriver modsætningen mellem det fornuftsstyrede og det fortrængte i mennesket, skriver Morten Dyssel

Foto: Privat

Af Morten Dyssel, formand for Det Danske Thomas Mann Selskab

“Nu er det, som om det olympiske trolddomsberg åbner sig for os og viser os sine rødder”, skriver filosofen Friedrich Nietzsche i ungdomsværket ‘Tragediens fødsel’ (1872). Det er meget muligt, at Thomas Mann (1875-1955) har haft denne passus i tankerne, da han skrev på sin monumentale roman ‘Trolddomsberget’, der foregår på et sanatorium i bjergene og blev udgivet i 1924. Nietzsche var allestedsnærværende på Manns tid, og netop det nævnte værk spillede en stor rolle for den tyske forfatter.

Begrebsparret ‘apollinsk-dionysisk’ (opkaldt efter de græske guder Apollon og Dionysos), hvor det apollinske angiver den velformede, afklarede og afgrænsede livs- og kunstopfattelse, mens det dionysiske er den ekstatiske, berusende og grænsesprængende livsoplevelse og kunst, er et gennemgående tema i både ‘Tragediens fødsel’ og ‘Trolddomsberget’.

Alene romantitlen signalerer, at Thomas Mann, der ofte henregnes til den realistiske fortælletradition i europæisk litteratur, ret beset orienterer sig i retning af romantikken, ikke mindst den tyske romantik, som stod hans hjerte særlig nær, om end han samtidig havde et kritisk blik for dens problematiske sider. I tilfældet ‘Trolddomsberget’ vrimer det med hentydninger til denne tyske tradition med dens digte, fortællinger, folke- og kunsteventyr, lieder og operaer, der, alle forskelle ufortalt, synes at have det tilfælles, at det er menneskets sjæl snarere end den ydre verden og virkelighed, som opmærksomheden frem for alt gælder; at det dybest set er en verdensfravendt længsel efter og dunkel sympati for det dæmoniske og døden, der står i forgrunden for den kunstneriske interesse.

Ikke anderledes i denne eventyragtige roman om en ung ingeniør in spe, den nordtyske borgersøn Hans Castorp, der i en alder af nogle og tyve år og efter at have afsluttet sin polytekniske uddannelse beslutter sig for at tage på et tre ugers rekreativt ophold i de schweiziske alper, nærmere bestemt på tuberkulosesanatoriet ‘Berghof’ i Davos, hvor hans lungesygge fætter Joachim Ziemssen har været indlagt som patient i over et halvt år.

Dette familiebesøg og ferieophold, som er planlagt til at vare tre uger, hvorefter Hans Castorp skal tiltræde en praktikstilling hos firmaet Tunder & Wilms (skibsværft, maskinfabrik og kedelsmedje) i hjemstavnen Hamburg, ender med at strække sig over syv år. Romanen, der er inddelt i syv kapitler, er i det hele taget rig på syvtalssymbolik, hvilket blandt andet peger i retning af eventyret. Rigtig nok rejser Hans Castorp på romanens realistiske overfladeplan højt op i de schweiziske alper – men anskuet på et andet plan er det en symbolsk-sjælelig rejse ind i det Venusbjerg, der ifølge middelalderlige tyske traditioner var beboet af en fatal forførelses ved navn ‘fru Venus’, som her drev sit seksuelle skørlevned med mænd, der gav sig i hendes vold og ofte ikke kunne slippe ud igen. Hans Castorp kan man blandt meget andet forstå som Manns mytopoetiske modellering efter den bjergtagne minnesanger og sagnfigur Tannhäuser, som forfatteren Ludwig Tieck havde skrevet en fortælling om, og som komponisten Richard Wagner havde skrevet en opera om.

Aldrig så snart er Castorp ankommet og indlogeret på det internationale sanatorium i højfjeldet, før han har mistet enhver interesse for det samfundsnyttige virke, der

Sanatorium Schatzalp-Davos i den schweiziske bjergby Davos var forlæggert for Thomas Manns roman 'Trolddomsbjerget'. I 1954 blev sanatoriet omdannet til hotel, Berghotel Schatzalp. Billedet er fra en brochure fra indvielsesåret 1900.

ellers syntes at være hans borgerlige bestemmelse. Af den vordende skibsbygger, selve repræsentanten for tysk industri og europæisk civilisation, bliver der i stedet en drømmerisk eventyrer, der villigt og vellystigt lader sig indspinde og tryllebinde af trolddomsbjergets dionysiske dæmoni – med alt hvad dertil hører af forbuden frugt, fristelse og forlokkelse, men tillige mulighed for en dybere indsigt og hemmelig indvielse i den til alle tider gådefulde menneskenatur.

Romanens handling udspiller sig i de sidste syv år op til Første Verdenskrigs udbrud i 1914, hvor syvsoveren Hans Castorp ruskes op af sin romantiske drøm og konfronteres med krigens brutalitet og inhumanitet på en slagmark langt nede i 'fladlandet'. Det apollinske princip, den borgerlige livsform og humanisme, undermineres af de dionysiske drifts- og kaosmagter. Men alt håb lades alligevel ikke ude midt i "denne dødens verdensfest". Livets smertensbarn Hans Castorp har et centralt sted i romanen haft en drøm om menneskets "stand og stat" og om den kærlighed, der modstår døden og er stærkere end den. Thomas Manns roman inviterer ikke til nogen firkantet konklusion, men den mytiske forestilling om et evigt kredsløb mellem død og tilblivelse – idéen om død, forvandling og opstandelse – er måske dens dybere hemmelighed. 🍷

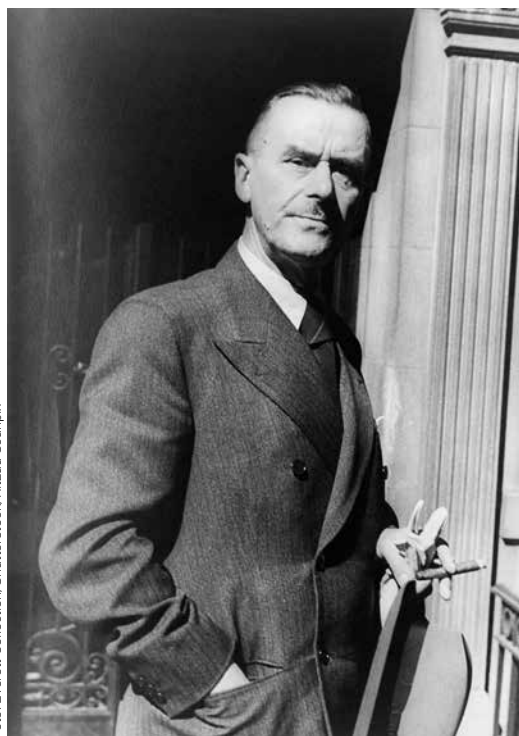

Foto: Everett Collection/Shutterstock/Ritzau Scanpix

Thomas Mann (1875-1955) var født i Lübeck og regnes for en af det 20. århundredes største romanforfattere, tildelt Nobelprisen i litteratur i 1929. Han skrev bl.a. 'Buddenbrooks' (1901), 'Josef og hans brødre' (1933-43) og 'Doktor Faustus' (1947).

Mindretal har øget betydning for det dansk-tyske forhold

ESSAY Det danske og det tyske mindretal i grænselandet har fået øget politisk betydning for den danske og den tyske regering i udenrigspolitikken. En betydning, de to mindretal har forstået at gøre brug af, skriver mindretalsforsker Jørgen Kühl

Af Jørgen Kühl, rektor for A.P. Møller Skolen i Slesvig og professor i mindretalsforskning ved Europa-Universität Flensburg.

I 2020 fejres 100-året for fastlæggelsen af den dansk-tyske grænse, der skabte et tysk nationalt mindretal i Danmark og et dansk nationalt mindretal i Tyskland. Også i år fejres det officielle dansk-tyske kulturelle venskabsår med en række arrangementer, som sætter tysk kultur på dagsordenen i Danmark og tilsvarende dansk kultur i Tyskland. Før Covid-19-pandemien førte til aflysning eller udsættelse, var der planlagt flere end 100 enkeltarrangementer og 12 såkaldte fyrtårnsprojekter i begge lande, som skulle skabe interesse og forståelse for de to kulturer.

Mens venskabsåret kun italesætter den særlige mindretalserfaring i begrænset omfang, spiller mindretallene alligevel en rolle, hvilket fremhæves. I et forord til det tyske katalog udgivet på dansk skriver eksempelvis Tysklands ambassadør i

Danmark, Detlev Rünger: "Grænselandets succeshistorie med to aktive mindretal som bærende søjler."

Begge regeringer har brugt grænselandets særlige forhold som reference og særligt vellykket eksempel på samarbejde og naboskab. Da den daværende danske udenrigsminister Anders Samuelsen og hans tyske kollega Heiko Maas den 13. juni 2018 lancerede aftalen om det dansk-tyske kulturvenskabsår i Berlin, understregede Maas, at "forholdet mellem mindretallene på begge sider af grænsen er forbilledligt". Samuelsen satte venskabsåret i en kontekst med 100-året for grænsedragningen.

Det viser, at de to nationale mindretal og det, der betegnes som den dansk-tyske mindretalsmodel i Europa, spiller en væsentlig rolle for Danmarks og Tysklands bilaterale forhold. Den er ikke altafgørende,

Foto: Grænseforeningen

da relationerne foregår på mange forskellige niveauer og politikområder uden mindretalsrelevans; men den er af begge stater blevet brugt og fremhævet eftertrykkeligt som symbol på det gode forhold.

Rollemodel i Europa

Kort tid efter Murens fald i 1989 og de store omkalfatringer i Europa gik de to regeringer sammen om at præsentere det dansk-tyske eksempel i international sammenhæng som en rollemodel for løsningen af mindretals-flertals-konflikter. Selv om mindretalsvirkeligheden dengang ikke altid svarede til lovprisningerne, skulle det vise sig, at formidlingen af modellen kom til at virke som selvopfyldende profeti. Siden 1989 er forholdet mellem flertal og mindretal, flertal og flertal, men især mellem de to mindretal blevet stadig bedre. Sam-

eksistens er mange steder blevet til samliv, endog symbiose.

På sin vis viderefører forestillingen om den dansk-tyske model den gode vilje, som blev formuleret i København-Bonn-erklæringerne og det forudgående forhandlingsresultat fra 28. og 29. marts 1955, som i forordet til de parallelle og stort set enslydende, men ensidige regeringserklæringer udtrykte et langsigtet håb: "I ønsket om at fremme det fredelige samliv i befolkningen på begge sider af den dansk-tyske grænse og dermed tillige i almindelighed at fremme udviklingen af venskabelige forbindelser mellem forbundsrepublikken Tyskland og kongeriget Danmark."

Mindretalserklæringerne viste vejen med den gode vilje, politiske principper og løsninger på akutte spørgsmål. De var samtidig udtryk for erkendelsen af, at græn-

Mindretallene i det dansk-tyske grænseland indgår som en faktor i både dansk og tysk udenrigspolitik, fordi de indgår som instrumenter i udøvelsen af såkaldt soft power (blød magt), når de formidler dansk henholdsvis tysk kultur og værdier i nabolandet ifølge Jørgen Kühl. Her er det sydslesvigere, der venter på dronning Margrethes ankomst med Kongeskibet Dannebrog i Flensborg Havn 3. september 2019.

selandet og mindretalsordningerne er af grundlæggende betydning for de to landes forhold. Det tyske mindretal i Danmark og det danske i Tyskland udgør en symmetrisk konstellation, der skaber en balance i grænselandet. Via mindretallene har begge stater en interesse, endog et pant, i nabolandet. På begge sider findes der en stærk interesse i, at mindretallene skal have mere end rimelige vilkår, da hverken København eller Bonn og siden Berlin har haft eller har

“

Via mindretallene har begge stater en interesse, endog et pant, i nabolandet

Jørgen Kühl, professor i mindretalsforskning

nogen interesse i, at mindretallene igen skal give anledning til friktion eller splid.

Et udenrigspolitisk anliggende

Mindretallenes gode forhold er i sig selv blevet et udenrigspolitisk anliggende for de to lande. Selv om det er bekosteligt med op mod 1 milliard danske kroner årligt, er pengene givet godt ud. Mindretallene er blevet instrumenter for henholdsvis dansk og tysk soft power (blød magt), hvor Danmark har den største effekt i grænseområdet i dag.

Soft power betyder konkret, at mindretallene fungerer både som udstillingsvinduer for deres tilhørsland og som formidlere af kulturelle værdier og mentaliteter, som igen skaber sympati for Danmark i Sydslesvig og formidler tyske værdier i Danmark. I denne forbindelse har det danske mindretal dog en betydeligt større multiplikatorværdi end det tyske, da der i Tyskland generelt

findes en stor sympati og interesse i forhold til hele Norden, mens danskernes forestillinger om Tyskland og tysk kultur ofte er mindre positive. Det forsøger venskabsåret at rette noget op på.

Effekten af soft power-funktionen kan direkte aflæses af mindretallenes elev- og stemmetal, hvor stabilitet og vækst skyldes et aktivt tilvalg fra flertallenes side. Når tyskere sætter deres børn i danske mindretalsskoler og stemmer på Slesvigsk Vælgerforening (SSW), og når danske sønderjyder vælger tysk skole og stemmer på Slesvigsk Parti (SP), er det udtryk for både soft power, tillid til mindretallene, kulturernes tiltrækningskraft og den oplevede merværdi i grænseregionen. Danmarks udbytte er større, idet det danske mindretal med sine institutioner og aktiviteter bidrager til at formidle et positivt billede af Danmark i Nordtyskland.

Mindretallet er kultur- og goodwill-ambassadør for Danmark. Desuden udgør grænselandet og mindretallene en dansk mulighed for kontinuerligt at få den store nabo Tyskland i tale og at fremhæve fællesskabet omkring mindretalsordningerne. Danmark har således en større interesse end Tyskland, og det forklarer måske også, hvorfor Danmark dækker ca. to tredjedele af de samlede udgifter til mindretalsordningerne.

I 1996 etablerede Danmark og Tyskland sammen med delstaten Slesvig-Holsten det Europæiske Center for Mindretalsspørgsmål – ECMI i Flensborg, som drager inspiration fra grænselandet i sit arbejde til gavn for mindretal i hele Europa.

Uventet krise

Begge stater forsøger at begrænse friktion og kriser på mindretalsområdet, når de uventet eller utilsigtet opstår. Det blev tydeligt i årene 2010-2012, da den slesvig-holstenske CDU/FDP-delstatsregering under ministerpræsident Carstensen diskriminerende reducerede tilskuddet til de danske mindretalselever med 15 procent. Det afstedkom den hidtil største krise i det dansk-tyske mindretalsforhold. Carstensens rigide kurs og til tider skarpe anti-mindretalsretorik skabte splid og mistillid i grænselandet, som først kunne genoprettes, da mindretalspartiet SSW i 2012 efter landdagsvalget indgik i en koalitionsregering med Socialdemokratiet og De Grønne i Slesvig-Holsten.

Allerede forinden havde Berlin dog reageret og forsøgt at afbøde skadevirkningerne, efter at København sendte advarselssignaler. Som helt unikt træk bevilgede forbundsdagen to år i træk særtilskud til de danske mindretalsskoler, selv om den tyske grundlov har defineret skole og undervisning som delstaternes domæne. Her vejede de udenrigspolitiske interesser tungest.

De to mindretal har været aktive medspillere i formidlingen af den dansk-tyske erfaring. Og i sommeren 2020 grundlagde de sammen med en række andre aktører i grænselandet et særligt mindretals-kompetence-netværk, som den slesvig-holstenske mindretalskommitterede Johannes Callsen (CDU) havde taget initiativ til.

Selvbevidste mindretal

Jubilæumsåret er blevet brugt til at fremhæve de to landes fælles interesser i mindretallene. Den 31. marts 2020 underskrev den danske kulturminister Joy Mogensen (S) og den tyske viceudenrigsminister for internationalt kultursamarbejde Michelle Müntefering (SPD) en fælles dansk-tysk ansøgning til UNESCO om at få den dansk-tyske mindretalsmodel anerkendt som immateriel verdenskulturarv. En afgørelse ventes i 2021. I forbindelse med underskrivelsen blev der udsendt en fælles pressemeddelelse, hvori også formanden for det tyske mindretal, Hinrich Jürgensen, og forkvinden for det danske mindretal, Gitte Hougaard-Werner, sammen med den tyske forbundsregerings kulturkommitterede Monika Grütters (CDU) og den slesvig-holstenske kulturminister Karin Prien (CDU) fremhævede det gode eksempel. Alle aktører blev taget i ed, hvilket understreger mindretallenes betydning for det dansk-tyske forhold.

I de seneste 15 år er det danske og det tyske mindretal blevet stadig mere selvbevidste, og samarbejdet mellem dem har ført til en række fælles projekter og henstillinger til de to landes regeringer. Da Danmark i januar 2016 genindførte punktuelt grænsekontrol som følge af migrantkrisen, var de to mindretalspartier SSW og SP bekymrede for de negative følger for grænseoverskridende interaktion. Da Danmark i 2019 opførte et vildsvinehegn langs grænsen, afstedkom det igen kritik fra de to mindretal, mens mindretalspartiernes ungdomsorganisationer spillede bold hen over hegnet.

Og da Danmark den 14. marts 2020 og Tyskland få dage senere lukkede den fælles grænse, gik der ikke mange uger, førend de to mindretal diplomatisk, men eftertrykkeligt, kritiserede de negative følgevirkninger for grænselandets befolkning – og for mindretallenes kontakt til deres tilhørsland. Især Flensborg Avis artikulerede kritikken til tider nærmest skingert på lederplads. Det var en appel om at tage hensyn til båndene på tværs af grænsen. Det gav genlyd blandt beslutningstagere.

For mindretallene var grænselukningen et alvorligt problem, men den viste samtidig, at de er fuldt integrerede i deres respektive lande. Der blev ikke skabt mindretalssærordninger for grænsepassage, som det blev tilfældet for grænsependlere. Det bevidstgjorde mindretallene om, at selv en åben og i hverdagen blid grænse hurtigt kan blive hård og aflukket. Det var en ny situation i grænselandet, der siden 2001 har levet i en åben region.

Auch ihr gehört zu Dänemark

Mens Danmark lukkede grænsen den 14. marts på just 100-årsdagen for folkeafstemningen i Zone II, blev den genåbnet for alle slesvig-holstenere og tyskere med mindst seks dages booking af sommerhus eller hotel på 100-årsdagen for overdragelsen af Zone I og dermed grænsens fødselsdag den 15. juni 2020. Ved samme lejlighed holdt statsminister Mette Frederiksen en tale på Dybbøl Banke, der blev transmitteret på DR1. Heri gentog hun Danmarks løfte til det danske mindretal om ikke at blive glemt og inkluderede tilmed det tyske mindretal. Ikke mindst sagde hun på tysk henvendt direkte til det tyske mindretal: "Auch ihr gehört zu Dänemark. Der er plads til alle stemmer".

Mindretallene har således også i 2020 en stor betydning for Danmarks og Tysklands indbyrdes forhold. De er ikke blevet glemt, og de formår hele tiden at gøre opmærksom på deres interesser. 🇩🇪

Et stormfuldt forhold gennem 100 år

ESSAY Fra fjendskab til partnerskab og måske venskab. Historiker Karl Christian Lammers gør rede for det dansk-tyske forholds udvikling fra 1920 til 2020

Foto: Thomas Tolstrup

Af Karl Christian Lammers, historiker, lektor emeritus, kender af tysk samtidshistorie og nazismen, forfatter til bl.a. 'Hvad skal vi gøre ved tyskerne bagefter? Det dansk-tyske forhold efter 1945' og senest 'Goebbels. Hitlers spindoktor'.

Det er lidt af et paradoks: På et tidspunkt hvor det dansk-tyske forhold synes så godt som aldrig før, og vi fejrer det dansk-tyske kulturelle venskabsår 2020, har grænsen fra 1920 mellem de to nabostater været delvist lukket. Er den historisk forkætrede grænse igen blevet et problem, om end på en anderledes måde?

Når den nye dansk-tyske grænse fra 1920 længe var omstridt, må det forklares ud fra den kontekst, den indgår i. Den nationale selvbestemmelsesret kom til at ligge til grund for de nye grænsedragninger og statsdannelser i Europa efter Første Verdenskrig, og således også den dansk-tyske grænse. Dette var igen en følge af Versaillesfreden med Tyskland 1919. Den dansk-tyske grænse var således en såkaldt 'Versailles-grænse' og en del af den fredstraktat, som Tyskland godt nok modvilligt underskrev, men aldrig inderligt og endeligt accepterede. Derfor underskrev man fra tysk side heller ikke aftalen fra 1920 om overdragelsen af Sønderjylland til Danmark, og hverken den nye demokratiske Weimarrepublik (1918-1933) eller det nazistiske Tyskland (1933-1945) anerkendte eksplicit den ny grænse.

Efter nazisternes magtovertagelse i 1933 skete flere ensidige tyske brud på Versailles-

traktaten, hvilket i Danmark skabte usikkerhed om grænsen. En usikkerhed, der vel først blev manet i jorden i 1940, da det nazistiske Tyskland under besættelsen ikke annekterede Sønderjylland. Den danske usikkerhed havde været berettiget: Tyskland havde i 1939 annekteret de områder, som Tyskland i 1919 havde måttet afstå til Polen.

Ved besættelsens ophør i 1945 var det dansk-tyske forhold belastet som aldrig før. Der herskede i Danmark bitterhed og udbredt mistillid til tyskerne, og det førte også til kulturel distancering til det tyske. Tysklands nederlag i krigen 1945 gjorde godt nok, at Tyskland nu var elimineret som trussel. Men landet ville også fremover være nabo til Danmark, og det måtte Danmark nu indrette sig efter. Derfor var tiden heller ikke moden til at kræve ændring af grænsen. Fra dansk side blev det understreget, at grænsen lå fast, og heller ikke de lidet kendte 22 danske krav til fred med Tyskland, der i 1947 blev fremsendt til de allierede sejrherre, indeholdt krav om ændring af Sydslesvigs "statspolitiske tilhørsforhold" og dermed af grænsen.

Dog ønskede man fra dansk side et afrustet og demokratisk Tyskland, og der blev krævet ændringer i Sydslesvig for at styrke

Foto: Image Sportfotodienst Via www.imago-imag

det stærkt voksende danske mindretals position. Bl.a. krævede man fra dansk side en adskillelse af Slesvig og Holsten og fjernelse af de mange tyske flygtninge og fordrevne fra Sydslesvig. De danske fredskrav blev dog aldrig forhandlet, og de blev i 1948 definitivt afvist af den britiske besættelsesmagt, der havde ansvaret i Slesvig-Holsten.

Mindretal og tysk NATO-medlemskab

Havde usikkerhed om den ny grænse, især på dansk side, domineret de dansk-tyske relationer frem til 1945, blev det efter oprettelsen af den nye demokratiske tyske stat i

1949 spørgsmålet om status og stilling for det danske mindretal i Sydslesvig, der blev omdrejningspunktet i naboforholdet.

Efter oprettelsen af Forbundsrepublikken Tyskland (Vesttyskland) i 1949 herskede der i Danmark stor utilfredshed med den tyske holdning til og behandling af det danske mindretal i Sydslesvig. Man mente, der var tale om chikane. Dette belastede og skabte gnidninger i det indbyrdes forhold.

Det blev den implicitte kobling af spørgsmålet om det danske mindretals stilling og Vesttysklands optagelse i NATO på NATO-rådsmødet i Paris i oktober 1954, der kom til at bane vejen for en dansk-tysk

Med sejren over Tyskland ved EM i 1992 fik Danmark en slags revanche for nederlaget i 1864, og siden da har forholdet udviklet sig i yderligere positiv retning, skriver historiker Karl Christian Lammers. Her er det Flemming Povlsen til venstre og Jürgen Kohler til højre i kampen, der endte med 2-0 til Danmark den 26. juni i Göteborg, Sverige.

forståelse i mindretalsspørgsmålet. Med statsminister H.C. Hansens ord var det en dansk forventning, "at de samme idealer, der ligger bag NATO-samarbejdet, vil få Tyskland til at vise tilsvarende forståelse for betydningen af, at en frisindet politik i alle forhold, der vedrører et mindretal, kan medvirke til opretholdelsen af et gensidigt godt forhold".

Det vink forstod den vesttyske kansler Konrad Adenauer (CDU). Han lagde pres på den slesvig-holstenske delstatsregering, og forhandlinger blev indledt, der førte til en forståelse mellem de to stater.

Danmark og Tyskland blev våbenbrødre

Resultatet blev Bonn-København-erklæringen fra 1955, der fastslår rettighederne for det danske og det tyske mindretal i grænselandet og sikrer mindretallene mod diskriminering og sindelagskontrol. Der blev skabt ro om den dansk-tyske grænse, og dette førte på sigt fra et 'mod hinanden' til et 'for og med hinanden' i det dansk-tyske grænseland.

Samtidig blev Vesttysklands oprustning og optagelse i NATO i 1955 accepteret fra dansk side. Danmark var nu blevet allieret og partner med den tidligere fjende Tyskland, og det tyske militær Bundeswehr blev dermed en del af forsvaret af Danmark. Partnerskabet blev i 1961 udbygget med den dansk-tyske fælleskommando for Østersøen BALTAP. Danmark og Tyskland var blevet våbenbrødre.

Disse to centrale begivenheder i 1955 markerede begyndelsen på en ny fase i det dansk-tyske forhold. De blev indledningen til et tættere samarbejde og partnerskab, hvor Vesttyskland i økonomisk og mindre grad militær og politisk henseende blev Danmarks tætteste udenrigspolitiske partner. Det blev udbygget efter Danmarks indtræden i EF i 1973.

Værdsat, men ikke elsket

Det dansk-tyske forhold var herefter officielt godt og stort set uden bilaterale problemer, hvilket blev understreget i 1970, da det første tyske statsbesøg siden kejser Wilhelm II's besøg i 1903 fandt sted med forbundspræsident Gustav Heinemanns besøg i 1970. Det var aftalt, at kong Frederik 9. skulle have været på genvisit i 1972, hvilket dog aldrig skete, eftersom kong Frederik 9. afgik ved døden forinden. Dronning Margrethe besøgte Vesttyskland i 1974 og blev dermed den første danske regent, der

aflagde statsbesøg i Forbundsrepublikken. Et statsbesøg af H.M. Dronningen i Berlin i efteråret 2020 var under planlægning, men planlægningen blev afbrudt på grund af coronapandemien.

Med de gensidige statsbesøg markeredes den endelige danske godkendelse af det nye demokratiske (Vest)Tyskland.

Uofficielt var forholdet imidlertid fortsat præget af danske forbehold grænsende til modstand og frygt for igen at skulle domineres af det stærke og opstigende nye Tyskland. Værdsat, men ikke elsket var længe grundtonen i danskernes forhold til det nye Tyskland.

Den tyske genforening i efteråret 1989 blev også mødt med nogen mistro fra dansk side. Men da Danmark siden 1954 officielt havde bakket det vesttyske krav om forening af tyskerne i frihed op, støttede man fra dansk side Tysklands enhed som et skridt på vejen mod europæisk enhed. Det blev også godtaget i den danske offentlighed, og Tyskland har lige siden været en vigtig europæisk partner for Danmark. Også i kulturel henseende – især med Berlins genvundne status som ledende europæisk kulturmetropol – synes Tyskland at have generobret noget af den position, som det mistede i årene efter 1945. Og så blev det dansk-tyske forhold selvfølgelig ikke dårligere af, at Danmark med sejren over det i fodboldmæssig henseende mægtige Tyskland i EM-finalen i fodbold 1992 endelig fik en slags følt revanche for nederlaget i 1864.

Grænseregion har afgørende betydning

De senere års grænsekontrol på grund af flygtningestrømmene i 2015 og senest på grund af frykten for coronapandemien har været en udfordring for beboerne i den dansk-tyske grænseregion. Også opførelsen af det såkaldte vildsvinehegn i 2019 for at holde den afrikanske svinepest ude af Danmark har rent følelsesmæssigt været en svær pille at sluge for mange i grænselandet. Der er på alle måder grund til, at de ansvarlige myndigheder på begge sider af den dansk-tyske grænse også i fremtiden er meget opmærksomme på den dansk-tyske grænseregion, der har så afgørende en betydning for det dansk-tyske forhold. 🇩🇪🇩🇪

Citater i dette essay er fra 'Hvad skal vi gøre ved tyskerne bagefter? Det dansk-tyske forhold efter 1945', af Karl Christian Lammers, 2005

Drømmer jeg eller er jeg vågen?

Af Knud-Erik Therkelsen
Generalsekretær i
Grænseforeningen

“Drømmer jeg eller er jeg vågen?” Sådan spørger den fattige bonde Jeppe i Ludvig Holbergs komedie ‘Jeppe på Bjerget’ fra 1722, da han vågner i baronens seng.

Sådan kunne jeg også fristes til at spørge, når jeg læser artiklerne i dette særnummer af magasinet Grænsen om Det dansk-tyske kulturelle venskabsår. Interviewene med den tyske forbundspræsident Frank-Walter Steinmeier og Slesvig-Holstens ministerpræsident Daniel Günther viser et tysk lederskab, som er overordentlig opmærksom på relationen til Danmark, velorienteret og på fornem vis forstår at balancere i den vanskelige spænding mellem Tysklands historie og aktuelle rolle.

Indholdet i dette særnummer af magasinet Grænsen er ingen drøm, men skinbarlig virkelighed. Det er der grund til at glæde sig over i dette jubilæumsår 2020, hvor vi har fejret 100-året for Genforeningen og nu det dansk-tyske kulturelle venskabsår. Danmark er nabo til et europæisk Tyskland, som i den grad respekterer kulturel og sproglig mangfoldighed. Et Tyskland, som er sig sin vanskelige historie bevidst, og som derfor agerer klogt og ansvarligt på den internationale scene. Et Tyskland, som er parat til at påtage sig sin del af et europæisk lederskab. Og et Slesvig-Holsten, som har en reel interesse i grænselandets mindretal og gode forbindelser til Danmark.

Denne udvikling er sket gennem årtier, og

det glæder vi os over i Grænseforeningen, der i 100 år har haft som formål at styrke danskheden i grænselandet, især syd for grænsen, og dermed også støtte og udbrede kendskabet til det danske mindretal i Sydslesvig. Det formål forfølger vi fortsat, men det må ske på de vilkår, der hersker aktuelt.

Og vilkåret er, at politiske ledere i Danmark begynder at vise en betydelig større interesse for Tyskland, hvilket det dansk-tyske venskabsår er udtryk for. At interessen er gensidig bekræftes i interviewene med Frank-Walter Steinmeier og Daniel Günther. Ikke mindst i Slesvig-Holsten er man optaget af dansk/nordisk menneske- og samfundssyn, hvilket det danske mindretal gennem sit kulturelle arbejde på bedste vis er ambasadør for. Kendskabet til dansk i Slesvig-Holsten er dog ikke på niveau med kendskabet til tysk i Danmark, men det går den rigtige vej. Samtidig går det tilsyneladende den forkerte vej i Danmark, hvor interessen for tysk sprog og kultur er vigende, men også den udvikling kan vendes.

Held og lykke med de mange arrangementer, der skal løbe af stablen i den kommende tid i både Danmark og Tyskland i anledning af det dansk-tyske kulturelle venskabsår! Der er grund til at se positivt på fremtiden, når det gælder samarbejdet og med mindretallene på begge sider af grænsen som brobyggere. Grænseforeningen understøtter med glæde denne udvikling.

Foto: Privat

Det første møde mellem Inge og Herbert Silz i Harzen i 1955 blev forevigtet af Herbert Silz' kammerat Arnulf Wenzel.

Foto: Michael Thønnings/Sydsjællandske Tidende

Herbert og Inge Silz har været gift siden 1962.

Dansk-tysk kærlighed ved første blik

Af Alexander Leicht Rygaard

Tyskfødte Herbert Silz og danskfødte Inge Schou Larsen, begge bestyrelsesmedlemmer i Næstvedegnens Grænseforening, mødte hinanden i Harzen i 1955

I sommeren 1955 var den dengang 16-årige Inge Schou Larsen på skolerejse med sin klasse fra Ellebjergskolen i Københavns Sydhavns kvarter. Inge og klassen havde netop overstået folkeskolens afgangseksamen, og deres tysklærerinde Bente Christensen havde taget eleverne med til Harzen i Vesttyskland. Klassen var indkvarteret på et vandrerhjem, hvor de mødte en skoleklasse fra Barsinghausen ved Hannover, der var på vandretur. Blandt dem var Herbert Silz.

“Jeg husker tydeligt mit første møde med Herbert. Han var meget galant”, fortæller Inge Silz over en telefonforbindelse fra Vor-

dingborg, hvor hun og Herbert Silz har boet i snart 25 år.

“Du havde sådan nogle flotte, brune øjne”, indskyder Herbert Silz, der sammen med sin kone har sagt ja til at fortælle om parrets dansk-tyske ægteskab gennem 58 år.

“Vi skulle tale sproget”

På vandrerhjemmet faldt Inge og Herbert hurtigt i snak, så meget at Inge ofte glemte, at hun og de andre danske elever skulle være i seng klokken 22. Og snakken foregik på tysk.

“Jeg var så heldig, at min tysklærer var meget forud for sin tid. Hun ville ikke have,

Foredrag, møder og ture arrangeret af lokalforeningerne

Medmindre andet er nævnt, er arrangementerne gratis og åbne for alle. Se flere arrangementer på www.graenseforeningen.dk.

SYDDANMARK

Kreds 20

12. september kl. 8. Parkeringspladsen, Jernbanegade 2, Fredericia. Busudflugt til Egernfælde med guidet rundtur i byen, frokost i medborgerhuset samt oplæg om det lokale mindretalsarbejde ved Gitte Hougaard-Werner, formand for SSF. Tilmelding senest 1. september til Kirsten Rykind-Eriksen på 40 26 54 89 eller rykind@bbsyd.dk. Arrangeret i samarbejde med Grænseforeningen Vejle Vesteregn. Pris: 400 kr. (ikke-medlemmer 450 kr.).

14. oktober kl. 11. Christianslyst, Sønder Brarup. Familie-sprog-festival med temaet "Grænser og mindesmærker – hvad er det?". Arrangeret i samarbejde med SSF og SdU. Tilmelding til Kirsten Rykind-Eriksen på 40 26 54 89 eller rykind@bbsyd.dk. Pris: 1500 kr. (for en familie op til fire personer, ekstra barn/voksen 225/430 kr.).

Nyborg og Kerteminde

5. september kl. 14. Kølstrup Bygade 25, Kerteminde. Samling ved genforeningsstenen i Kølstrup, Kerteminde, med oplæg om stenen ved sognepræst Knud-Erik Kristensen. Efterfølgende kaffe, sang og kage samt oplæg ved Jørgen Larsen om hans sønderjyske rødder.

21. oktober. Bastionen, Nørrevoldgade 63, Nyborg. Koncerten "Genforeningen and all that jazz" ved Sigurd Barrett Jazz Trio. Arrangeret i samarbejde med Nyborg Højskoleforening og Foreningen Norden Nyborg-Kerteminde. Pris: 50 kr.

at vi skulle sidde fast i remser, grammatikregler og kasus i tyskundervisningen. Vi skulle tale sproget. På en måde er det hendes for tjeneste, at jeg turde tale med den unge mand, som jeg senere blev gift med", siger Inge Silz.

Da ferien var ved at slutte, og sommerflirten syntes ovre, insisterede Herbert Silz på, at de to skulle holde kontakten, og de kommende år skrev parret en lang række breve til hinanden.

"Herbert havde sådan en flot håndskrift, og hans breve var ofte udsmykket med de sødeste små malerier", husker Inge Silz, der i 1958 fik lov til at tage Herbert Silz med på familiens sommerferie til Bornholm.

Endnu tre år skulle der gå, inden Herbert Silz flyttede til Danmark. Han havde i mellemtiden uddannet sig til typograf og fik arbejde i Hellerup. Året efter, den 5. maj 1962, blev parret gift.

60 år i Danmark

I dag har Inge og Herbert Silz været gift i 58 år og kan inden længe fejre diambryllup. Efter at have boet i Danmark i snart 60 år føler Herbert Silz sig mere dansk end tysk. Som han forklarer, slipper han dog aldrig af med sin tyske accent, også selvom hans tyske sprog ikke er, hvad det har været.

"Jeg har stadig en del familie i Tyskland, som vi holder kontakten til og besøger et par gange om året. Og her kan jeg godt mærke, at mit tysk er noget rustent. De kigger da også underligt på mig, når jeg indimellem ubevidst kommer til at blande nogle danske ord ind i sætningerne", siger Herbert Silz, der aldrig har fortrudt, at han flyttede fra Tyskland.

"Jeg er ikke glad for den tyske fortid. Jeg har set min mor blive skudt på klos hold af en russisk soldat, set Dresden brænde i det fjerne og har måttet flygte fra mit barndomshjem. I mange år kunne jeg ikke tale om det", fortæller Herbert Silz, der er født i 1939 i Schlesien, hvoraf hovedparten blev polsk efter Anden Verdenskrig. Herbert Silz og hans familie blev tvunget til at flygte flere gange, indtil de i 1949 kom til Gehrden ved Hannover i det daværende Vesttyskland, hvor Herbert Silz' faster og onkel boede.

Grænselandets budskaber skal formidles

Inge og Herbert Silz har været medlemmer af Grænseforeningen siden 1989 og er i dag aktive som bestyrelsesmedlemmer i Næstvedegnens Grænseforening. Det var oprindeligt en kollega til Inge Silz, der introducerede parret til Grænseforeningens arbejde.

"Han var selv medlem og var ved at planlægge nogle ture til Sydslesvig. Det så meget spændende ud, syntes vi, og da vi først lærte historien, var vi solgt", siger Inge Silz.

"Ja, vi synes, det er et vigtigt budskab at formidle, at danskere og tyskere i Sydslesvig har så fint et forhold til hinanden i dag, selv om danskerne i Sydslesvig endte på den 'forkerte' side af grænsen i 1920", siger Herbert Silz. 🍷

DET SKER I LOKALFORENINGERNE

Odense

30. september kl. 19. Humlemagasinet, Rugårdsvej 51, Handrup. Sigurd Barrett fortæller om Genforeningen. Koncerten er gratis for medlemmer. Der vil blive arrangeret buskørsel, kontakt Inge Napora på 23 43 36 35 eller ingenapora@gmail.com senest 31. august. Pris for buskørsel: 50 kr.

Sønderborg

7. september kl. 19. Foredragssalen, Idrætshøjskolen Sønderborg, Friheds Alle 42, Sønderborg. Generalforsamling med oplæg af Christian Juhl (EL), formand for Sydslesvigudvalget. Der vil blive serveret kaffe, te og lagkage.

11. september kl. 16. Salen, Biblioteket Sønderborg, Nørre Havnegade 15, Sønderborg. Foredraget "Min sønderjyske barndom" ved Hans Jørgen Schanz, fhv. professor i idéhistorie, Aarhus Universitet. Arrangeret i samarbejde med Foreningen Norden, Sprogforeningen og Biblioteket Sønderborg. Pris: 50 kr.

Vejle Vestereg

12. september kl. 8.20. Parkeringspladsen, Ulvehavevej 58, Vejle. Busudflugt til Egernfærde med guidet rundtur i byen, frokost i medborgerhuset samt oplæg om det lokale mindretalsarbejde ved Gitte Hougaard-Werner, formand for SSF. Tilmelding senest 1. september til Kirsten Rykind-Eriksen på 40 26 54 89 eller rykind@bbsyd.dk. Arrangeret i samarbejde med Kreds 20. Pris: 400 kr. (ikke-medlemmer 450 kr.).

27. september kl. 10. Bredsten Kirke, Kirkegade 5, Bredsten. Busudflugt til Knivsbjerg og Løjtland med SSF-venskabsforeningerne i Lyksborg, St. Solt og Hanved. Rundtur ved det tyske mindretal og Nis Thomsen. Tilmelding senest 20. september til Kirsten Rykind-Eriksen på 40 26 54 89 eller rykind@bbsyd.dk. Pris: 250 kr. (inkl. mad, drikke og bus).

Grænseforeningerne på Fyn

17. september kl. 19.30. Store Sal, Ringe Bibliotek, Centrumpladsen, Ringe. Foredrag ved Hans Christian Davidsen, kulturelledende på Flens-

borg Avis, om hans bog "Danmark syd for grænsen – en kulturguide til Sydslesvig". Arrangeret i samarbejde med Ringe-Ryslinge Folkeuniversitet. Der vil blive serveret kaffe, te og kage. Pris: 50 kr. (ikke-medlemmer 80 kr.).

MIDTJYLLAND

Aarhus

28. september kl. 19.30. Ellevang Kirke, Jellebakken 42, Risskov. Foredrag om billedkunstneren Hans Horn ved Søs Bech Ladefoged, museumsinspektør ved Kunstmuseet i Tønder, og Peter Flejborg, kunstkonsulent. Pris: 75 kr. (inkl. traktament).

5. oktober kl. 19.30. Ellevang Kirke, Jellebakken 42, Risskov. Foredrag "I friserens land" ved Niels-Henrik Jensen. Pris: 75 kr. (inkl. traktament).

Kreds 21

26. september kl. 12. Vesterled, Vesterledvej 76, Hvide Sande. Årsmøde 2020 med årsmødetale af Hans Christian Davidsen, kulturelledende på Flensborg Avis og forfatter til bogen "Danmark syd for grænsen – en kulturguide til Sydslesvig". Pris: 200 kr. (inkl. middag, drikkevarer og kaffebord).

Randers & Omegn

23. september kl. 19. Lille Sal, Hellegårdshuset, Erik Menveds Plads, Randers. Generalforsamling.

7. oktober kl. 19.00. FOF-Randers, J.V. Martins Plads 1, Randers. Foredrag ved Hans Christian Davidsen, kulturelledende på Flensborg Avis, om hans bog "Danmark syd for grænsen – en kulturguide til Sydslesvig". Arrangeret i samarbejde med FOF-Randers. Pris: 50 kr. (inkl. kaffe).

Ringkøbing

17. september kl. 18. Medborgerhuset, Herningvej 7A, Ringkøbing. Generalforsamling med fællesmiddag samt musikalsk underholdning og fællessang ved duoen Christie Cleek. Tilmelding senest 14. september til pmjohannsen@gmail.com eller 29 26 89 43. Pris: 160 kr.

22. oktober kl. 19.30. Fjordparken Aktivitetscenter; Holmelunden 10, Ringkøbing. Billedforedraget "Fra Sibirien til Gedsted" ved russiskfødte Elena Vas Andersen. Tilmelding senest 19. oktober til pmjohannsen@gmail.com eller 29 26 89 43. Pris: 80 kr.

Skanderborg

28. september kl. 19.30. Kirkecentret, Skanderup Kirke, Kirkebakken 10, Skanderborg. Efterårsmøde med foredrag "Højt læseren, frit fortalt" ved Carsten Holvad, forstander på Rude Strand Seniorhøjskole. Pris: 30 kr. (inkl. kaffe, te og kage).

Skiveegnen

22. september kl. 19. Skive Bibliotek, Østergade 25, Skive. Foredraget "Den danske historie og generalkonsulerne i Flensborg og grænselandet i hundredre år" ved Henrik Becker-Christensen, fhv. generalkonsul i Flensborg.

6. oktober kl. 19. Skive Bibliotek, Østergade 25, Skive. Genforeningsårs-møde med foredrag "Georg Brandes og Sønderjylland" ved Per Dahl, lektor emeritus, Aarhus Universitet.

Skjern, Tarm og Videbækne

17. september kl. 19. Seniorgården, Torvegade 20, Tarm. Billedforedrag "Turen til Altajbjergene" ved Elin og Niels Finnerup. Pris: 75 kr. (inkl. kaffe).

6. oktober kl. 19. AktivitetsCenter Skjern, Nygade 48, Skjern. Genforeningen set med lokale øjne – medbring en genstand og fortæl om den. Pris: 75 kr. (inkl. kaffe).

NORDJYLLAND

Aalborg

31. august kl. 8. Udflugt til Slesvig med stop ved bl.a. Gottorp Slot og Dannevirke. For flere informationer kontakt Frank Nielsen på 28 63 41 75 eller tofteby@vip.cybercity.dk.

21. september kl. 19. Hasseris Kirkes Krypt, Thorsens Allé 2, Aalborg. Foredrag "1920-2020: I 100 år fra fjendskab til venskab. Det tyske mindretal i Danmark" ved Hinrich Jürgensen,

formand for Bund Deutscher Nordschleswiger. Arrangeret i samarbejde med Folkeuniversitet.

Mariagerfjord

28. september kl. 16.30. Højvang, Hobrovej 62, Hadsund. Generalforsamling med filmvisning ved Søren Laursen. Der vil blive serveret en lettere anretning.

Thy og Mors

14. september kl. 19.30. Nygade 5, Hurup. Foredrag "Enhed og forskellighed i grænselandet" ved Jørgen Bruun Christensen, formand for Grænseforeningen Thy og Mors. Arrangeret i samarbejde med Hurup KFUM og KFUK's KLUB-91.

SJÆLLAND

Lolland

5. oktober kl. 19. Sognets Hus, Kirkestræde 6, Maribo. Generalforsamling.

Midtsjællands Grænseforening

26. august kl. 17. Den Gamle Byrådsal, Byens Hus, Stændertorvet 1, Roskilde. Dialogmødet "Hvornår er man dansk (nok)?" med Grænseforeningens Kulturmødeambassadører (KMA). Tilmelding til foreningskonulent Maria Strøm på ms@graenseforeningen.dk eller 28 90 92 37 (Der er et begrænset antal pladser).

Sorø

19. september kl. 11. Store Plads, Akademigrunden, Sorø. Folkemøde Sorø. Mere information følger på www.graenseforeningen.dk.

6. oktober kl. 19. Værkerne, Frederiksevej 27, Sorø. Generalforsamling samt foredrag ved Hans Christian Davidsen, kulturredaktør ved Flensborg Avis, om hans bog "Danmark syd for grænsen – en kulturguide til Sydslesvig".

Ringsted

11. september kl. 7. Ringsted Station, Jernbanevej 1, Ringsted. Tredagstur til Sønderjylland og Sydslesvig med besøg ved Genforeningens steder, sejltur på Slien, gudstjeneste samt frokost, fællessang og foredrag i Flensborg. Arrangeret i samarbejde med AOF. For flere oplysninger kontakt Mogens Larsen på 25 21 30 51 eller mogensklarsen@mail.dk.

17. september kl. 19.30. Kulturhuset, Søgade 2A, Ringsted. Foredrag om Genforeningen og danskhed ved forfatter og debattør Kasper Støvring. Arrangeret i samarbejde med Foreningen Norden. Pris: 75 (ikke-medlemmer 100 kr.).

29. september kl. 19. Klostermarks-kirken, Ahorns Alle 46C, Ringsted. Sangaften med fokus på Genforeningen ved Niels Henriksen og Grethe Larsen, klaver, med sønderjysk kaffebord i pausen. Pris: 65 kr. (ikke-medlemmer 75 kr.).

HOVEDSTADEN

Hillerød

4. september. Tredagstur til Sydslesvig. Yderligere oplysning fås hos lokalforeningens formand.

9. september kl. 19.30. Nordisk Lejrskole og Kursuscenter, Lejrskolevej 4, Hillerød. Generalforsamling, hvor det bl.a. skal diskuteres, hvorvidt foreningen skal ændre navn til "Frederiksborg Grænseforening". Pris: Gratis (ikke-medlemmer 50 kr.).

26. september kl. 14.30. Kedelhuset, Fredensvej 12B, Hillerød. Foredrag "Genforeningen, afstemningen i zone – og de fortabte sydslesvigere!" ved Mogens Rostgaard Nissen, arkiv- og forskningschef ved Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig, Flensborg. Pris: 30 kr. (ikke-medlemmer 50 kr.) (inkl. kaffe og kage).

20. oktober kl. 14.30. Kedelhuset, Fredensvej 12B, Hillerød. Foredrag "Sydslesvig som porten til Norden" ved Anke Spoorendonk, formand for Forening Norden i Sydslesvig. Pris: 30 kr. (ikke-medlemmer 50 kr.).

Københavns Vestegn

9. september kl. 19. Byhistorisk Hus, Hovedvejen 134, Glostrup. Generalforsamling.

Foredrag/møder og ture/rejser:
cjj@graenseforeningen.dk.
Deadline: 18. september 2020.

Vær opmærksom på at arrangementer, der optræder i kalenderen, kan være afholdt, når du modtager magasinet Grænsen, da distributionen strækker sig over 5 dage

Grænseforeningen
Peder Skrams Gade 5, 2. sal
1054 København K
info@graenseforeningen.dk
tlf. 33 11 30 63

Protoktor: Hans Kongelige
Højhed Prins Joachim

Formand
Jens Andresen
ja@graenseforeningen.dk
tlf. 4043 7008

Generalsekretær
Knud-Erik Therkelsen
ket@graenseforeningen.dk
tlf. 2023 1984

Grænseforeningens formål
Det er Grænseforeningens formål at støtte danskheden i grænselandet, særligt syd for grænsen, at udbrede kendskabet til grænselandets forhold samt at bevare og styrke dansk sprog og kultur.

Grænseforeningens vision
Erfaringerne fra det dansk-tyske grænseland er en væsentlig inspiration for sproglig og kulturel mangfoldighed i en verden under forandring.

Grænseforeningens værdier
Grænseforeningen er en vigtig folkelig basis for den danske stats støtte til det danske mindretal i Sydslesvig og er uafhængig af partipolitiske interesser.

Grænseforeningen mener og siger:

- Demokrati, ytringsfrihed og ligeværd gælder for alle, også i forholdet til mindretal.
- Forankring i egen kultur er en forudsætning for at have forståelse for andre kulturer.
- Kulturelle mindretal er en vigtig ressource i et demokratisk samfund.
- Dansk sprog og kultur styrkes i mødet med andre sprog og kulturer.

Grænseforeningens bestyrelse

Formand: Jens Andresen, Løgumkloster
1. næstformand: Jørgen Bruun Christensen, Nykøbing Mors
2. næstformand: Per Grau Møller, Nr. Lyndelse

Region Syddanmark
Per Grau Møller, Nr. Lyndelse
Kirsten Rykind-Eriksen, Randbøldal
Else Tombo, Sønderborg

Region Midtjylland
Bo Trelborg, Tarm
Karen-Margrethe Møller, Randers

Region Nordjylland
Karsten Nørgaard Simonsen, Aalborg
Jørgen Bruun Christensen, Nykøbing Mors

Region Sjælland
Lars Bjerre, Næstved
Ruth Villadsen, Sorø

Region Hovedstaden
Niels Jørgen Heick, Hillerød
Erling Rørdam, Hørsholm

Ressourcepersoner
Per Paludan Hansen, Frederiksberg
Peder Damgaard, Kollund
Steen Bo Frandsen, Hannover

Grænseforeningen Ungdom
Max Kahrman, Frederiksberg
Frigga Loeck, Frederiksberg

GRÆNSEFORENINGEN
for en åben danskhed

Foto: 'Goethe i den romerske Campagne', oliemaleri af Johann H. W. Tischbein, 1787

Johann Wolfgang von Goethe (1749-1832), der har lagt navn til Goethe-Instituttet, var den første tyske forfatter, der vandt udbredt international berømmelse.

Goethe er symbolet på tysk sprog og kultur

Af Merlin Christophersen

Goethe-Instituttet, der står bag det dansk-tyske kulturelle venskabsårs aktiviteter i Danmark, formidler tysk sprog og kultur i hele verden

I 1951, da store dele af Tyskland stadig lå i ruiner efter Anden Verdenskrig, blev det første Goethe-Institut oprettet i München. Siden kom flere institutter til, først i Tyskland og med årene i hele verden, og også virkefeltet blev udvidet fra at uddanne udenlandske tysklærere til generel fremme af tysk sprog og kultur. I Danmark har Goethe-Instituttet ligget i København siden 1961, og der findes i dag 157 Goethe-Institutter i 98 lande spredt i hele verden.

Institutleder Bettina Senff, Goethe-Institut Dänemark, er ikke i tvivl om, hvorfor man i sin tid valgte at opkalde kulturinstitutterne efter Johann Wolfgang von Goethe, der levede fra 1749 til 1832 og i sin samtid blev hyldet som den tyske verdens svar på skikkelser som Dante, Shakespeare og Cervantes:

“Goethe er den største tyske forfatter nogensinde, men i sin samtid var han også en højt agtet naturvidenskabsmand, politiker og jurist. Med andre ord var han et allround-geni. Og på den måde afspejler navnet Goethe, at vi

ønsker at formidle et alsidigt billede af Tyskland”, siger Bettina Senff.

Goethe-Institut e.V., der er Tysklands officielle kulturinstitut og som selvejende forening er uafhængig af partipolitiske interesser, ønsker at forbinde mennesker på tværs af landegrænser og kulturer samt fremme åbenhed og respekt.

“Sprog og kultur forbinder mennesker. Og vi bestræber os på at være brobyggere mellem Tyskland og Danmark og resten af verden”, forklarer Bettina Senff.

Goethe Institut Dänemark står bag de forskellige events og arrangementer under det dansk-tysk kulturelle venskabsår i Danmark i et samarbejde med Den Tyske Ambassade i København og en lang række aktører. Den store udstilling ‘Tyskland’ på Nationalmuseet, der i november 2019 indledte det dansk-tyske kulturelle venskabsår, fandt for eksempel sted i et samarbejde med Nationalmuseet, The British Museum, Sportgoodsfonden, Nabolandskanalerne og ZDF. Se venskabsårets aktiviteter på www.ddkultur2020.dk. 🇩🇪

Al henvendelse til Grænseforeningen
info@graenseforeningen.dk • Telefon 33 11 30 63